Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
VERICA TRSTENJAK
esitatud 29. novembril 2011 [1]

Kohtuasi C-453/10

Jana Pereničová,
Vladislav Perenič
versus
S.O.S. financ, spol. sro

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Okresný súd Prešov (Slovakkia))

Tarbijakaitse — Direktiiv 93/13/EMÜ — Artikli 4 lõige 1 ja artikli 6 lõige 1 — Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes — Direktiiv 2005/29/EÜ — Ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausad kaubandustavad — Tarbijakrediidileping, milles on ette nähtud liiga suur intress — Ebaausate kaubandustavade ja ebaõiglaste tingimuste mõju kogu lepingu kehtivusele

Sisukord

I – Sissejuhatus 3

II – Õiguslik raamistik 4

A – Liidu õigus 4

1. Direktiiv 93/13/EMÜ 4

2. Direktiiv 87/102/EMÜ 5

3. Direktiiv 2005/29 5

B – Siseriiklik õigus 6

III – Asjaolud, menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused 7

IV – Menetlus Euroopa Kohtus 8

V – Poolte peamised argumendid 8

A – Esimene eelotsuse küsimus 8

1 — Ettepaneku algkeel: saksa. Kohtumenetluse keel: slovaki.

B – Teine eelotsuse küsimus 9

1. Valeandmete esitamine krediidi kulukuse aastamäära kohta kui ebaaus kaubandustava 9

2. Ebaausate kaubandustavade tagajärjed lepingu kehtivusele 9

VI – Õiguslik hinnang 10

A – Sissejuhatavad märkused 10

B – Esimene eelotsuse küsimus 11

1. Liidu õigusega kehtestatud minimaalne kaitstuse tase 12

a) Põhimõtteliselt ainult üksikute lepingutingimuste kehtetus 12

b) Erandina kogu lepingu kehtetus 12

2. Liikmesriikide kaalutlusõigus tarbijate kaitstuse taseme tõstmisel 16

C – Teine eelotsuse küsimus 17

1. Küsimuse esimene osa: valeandmete esitamine krediidi kulukuse aastamäära kohta kui ebaaus kaubandustava 17

a) Direktiiv 2005/29 17

b) Direktiivi 2005/29 kohaldamisala 18

i) Kaubandustava olemasolu 18

ii) Direktiivi artikli 3 lõike 2 piiritlemissätte tähendus 18

iii) Vahejäreldus 19

c) Ebaausa kaubandustava olemasolu 20

i) Tarbijakaitseõiguse ühtse tõlgendamise vajadus 20

ii) Kaubandustava ebaaususe kontrollimine 21

– Eksitava tegevuse olemasolu direktiivi 2005/29 artikli 5 lõike 4 punkti a tähenduses koosmõjus artikli 6 lõike 1 punktiga d 21

– Teise võimalusena ametialase hoolikuse nõuete rikkumise tuvastamine 23

d) Järeldus 24

2. Küsimuse teine osa: ebaausate kaubandustavade tagajärjed lepingu kehtivusele 24

a) Direktiivi 87/102 asjakohasus 24

b) Direktiivi 2005/29 asjakohasus 25

c) Direktiivi 93/13 asjakohasus 25

i) Direktiivi kohaldamisala 25

ii) Sisu kontrolli ulatus 25

iii) Lepingutingimuste ebaõiglane iseloom 27

d) Järeldus 28

3. Kokkuvõtvad järeldused 28

VII – Ettepanek 29

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva kohtuasja aluseks on Slovakkia Okresný súd Prešovi (edaspidi „eelotsusetaotluse esitanud kohus") poolt ELTL-i artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus, milles viimane esitas Euroopa Kohtule rea küsimusi direktiivi 93/13 ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes [2] ning direktiivi 2005/29 ebaausate kaubandustavade kohta siseturul, [3] tõlgendamise kohta.

2. Eelotsusetaotluse ajendiks on abielupaar Pereniči (edaspidi „põhikohtuasja hagejad") poolt nende ja äriühingu SOS, s.r.o. (edaspidi „SOS") vahel sõlmitud tarbijakrediidilepingu tühisuse tuvastamise hagi. Põhikohtuasja hagejad väidavad, et vaidlusalune leping sisaldab arvukalt tingimusi, mis on koostatud nende suhtes ebasoodsalt ning kahjustavad neid kui tarbijaid. Seetõttu tuleb neid tingimusi lugeda ebaõiglasteks direktiivi 93/13 tähenduses ja ebaausate kaubandustavade väljenduseks direktiivi 2005/29 tähenduses. Nimetatud asjaolust järeldavad põhikohtuasja hagejad, et vaidlusalune leping tuleb tunnistada tühiseks, kusjuures tarbijakaitse huvides ei piisa sellest, kui tuvastatakse üksnes osaline tühisus. Pigem tuleb tuvastada lepingu kui terviku tühisus.

3. Käesolev kohtuasi annab Euroopa Kohtule võimaluse arendada edasi tarbijakaitset puudutavat kohtupraktikat ning seejuures eelkõige selgitada, kuidas saab ebaõiglaste tingimuste olemasolu korral rakendada liidu seadusandja poolt taoliste tingimuste puhul ette nähtud mittesiduvust selliselt, et võetaks sobivalt arvesse õiguskindluse ja tarbijakaitse nõudeid. Selles kontekstis tuleb uurida, kas seejuures on oluline tarbija võimalik huvi lepinguga enam mitte seotud olla või kas õigussuhete püsivuse ja lepinguvabaduse huvides võib tarbijalt nõuda osaliselt tühisest lepingust kinnipidamist. Ühtlasi tuleb uurida, kuidas toimib mõlema direktiiviga tarbijatele tagatav kaitse taolises olukorras nagu põhikohtuasjas ning kas ebaausa kaubandustava tuvastamisest direktiivi 2005/29 tähenduses võib teha järeldusi lepingutingimuse ebaõigluse hindamise kohta direktiivi 93/13 sätete alusel.

2 — Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288).

3 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv) (ELT L 149, lk 22).

II. Õiguslik raamistik

A. *Liidu õigus*

1. Direktiiv 93/13

4. Direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 1 kohaselt on direktiivi eesmärk ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes.

5. Direktiivi artikkel 3 näeb ette:

„1. Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.

[…]

3. Lisa sisaldab soovituslikku ja mittetäielikku loetelu tingimustest, mida võib pidada ebaõiglasteks."

6. Nimetatud direktiivi artiklis 4 on sätestatud:

„1. Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võetakse lepingutingimuse hindamisel arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub.

2. Tingimuste õiglase või ebaõiglase iseloomu hindamine ei ole seotud lepingu põhiobjekti mõiste, hinna ja tasu piisavuse ega vastutehinguna pakutavate teenuste või kaubaga, kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles."

7. Sama direktiivi artikli 6 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on […] tarbijaga sõlminud, ei ole (siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel) tarbijale siduvad ning leping on kõnealustel tingimustel lepinguosalistele jätkuvalt siduv ainult juhul, kui see saab kehtida ilma ebaõiglaste tingimusteta." (Tsitaati on parandatud Euroopa Kohtus, kuna direktiivi eestikeelne tõlge on ebatäpne.)

8. Direktiivi 93/13 artikkel 8 näeb ette:

„Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase."

9. Direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkt g kirjeldab ebaõiglastena selliseid tingimusi, „mille eesmärk või tagajärg on anda müüjale või teenuste osutajale võimalus lõpetada tähtajatu leping, sellest mõistliku aja jooksul ette teatamata, välja arvatud siis, kui lepingu lõpetamiseks on tõsised põhjused".

2. Direktiiv 87/102

10. Direktiivi 87/102[4] eesmärk on tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamine. Nimetatud direktiiv tunnistati alates 12. maist 2010 kehtetuks direktiiviga 2008/48,[5] mis jõustus 11. juunil 2008. Kuna vaidlusalune laenuleping sõlmiti põhikohtuasja poolte vahel 12. märtsil 2008, kohaldatakse põhikohtuasja suhtes üksnes direktiivi 87/102.

11. Direktiivi 87/102 artikkel 1 sätestab:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse krediidilepingute suhtes.

2. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

e) *krediidi kulukuse aastamäär* – krediidi üldkulud tarbijale, mis on väljendatud antud krediidi suuruse aastase määrana ja arvutatakse vastavalt liikmesriikides olemasolevatele meetoditele.”

12. Direktiivi artiklis 4 on sätestatud:

„1. Krediidilepingud sõlmitakse kirjalikult. Tarbija saab koopia kirjalikust lepingust.

2. Kirjalik leping sisaldab järgmist:

a) krediidi kulukuse aastamäär;

b) krediidi kulukuse aastamäära muutmise tingimused.

Kui krediidi kulukuse aastamäära ei saa nimetada, antakse tarbijale kirjalikus lepingus nõuetekohast teavet. Teave peab sisaldama vähemalt artikli 6 lõike 1 teises taandes ettenähtud andmeid.”

13. Direktiivi artiklis 14 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et krediidilepingud ei kaldu tarbija kahjuks kõrvale käesoleva direktiivi rakendamiseks võetavatest või käesolevale direktiivile vastavate siseriiklike õigusaktide sätetest.

2. Peale selle tagavad liikmesriigid, et käesoleva direktiivi rakendussätetest ei hiilita mööda lepinguid sõnastades ega eelkõige sellega, et krediidisumma jagatakse mitme lepingu vahel.”

3. Direktiiv 2005/29

14. Direktiivi 2005/29 artikkel 3 määratleb selle direktiivi kohaldamisala järgmiselt:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse artiklis 5 sätestatud ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal.

4 — Nõukogu 22. detsembri 1986. aasta direktiiv 87/102/EMÜ tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 42, lk 48; ELT eriväljaanne 15/01, lk 326).

5 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT L 133, lk 66).

2. Käesolev direktiiv ei piira lepinguõiguse kohaldamist ja eelkõige lepingu kehtivust, koostamist ja mõju käsitlevate eeskirjade kohaldamist.”

B. *Siseriiklik õigus*

15. Slovaki tsiviilseadustik sisaldab järgmisi tarbijalepingu õigust reguleerivaid sätteid:

„§ 52

1. „Tarbijaleping” on müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud mis tahes leping, olenemata selle õiguslikust vormist.

2. Mis tahes tarbijalepingu tingimusi ning mis tahes muud tingimust, mis reguleerib õigussuhteid, millesse tarbija on astunud, kohaldatakse tarbija kasuks. Võimalikud kokkulepped, mille sisu ja eesmärk on suunatud nendest sätetest möödahiilimisele, on kehtetud.

[…]

4. „Tarbija” on füüsiline isik, kes tegutseb eelkõige eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus- või kutsetegevusega.

[…]

§ 53

1. Tarbijaleping ei tohi sisaldada sätet, mis tekitab lepingupoolte lepingujärgsete õiguste ja kohustuste märkimisväärse tasakaalustamatuse tarbija kahjuks (edaspidi „ebaõiglane tingimus”). Ebaõiglaseks ei tohi pidada lepingutingimust, mis kirjeldab lepingu põhiobjekti või hinna piisavust, kui kõnealune tingimus on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.

[…]

4. Ebaõiglasteks tingimusteks loetakse tarbijalepingu sellised sätted, mis

k) nõuavad tarbijalt, kes ei täida oma kohustust, ülemäära suurt hüvitussummat;

[…]

5. Tarbijalepingus sisalduvad ebaõiglased tingimused on kehtetud.”

16. Seadus nr 258/2001 tarbijakrediidilepingute kohta sätestab oma viimati muudetud versioonis järgmist:

„§ 4

Tarbijakrediidilepingud

1. Tarbijakrediidileping peab kehtivuse omamiseks olema sõlmitud kirjalikult, kusjuures tarbijale tuleb anda lepingu üks eksemplar.

2. Tarbijakrediidileping peab lisaks lepingu üldosadele sisaldama

[…]

j) krediidi kulukuse aastamäära ja krediidi üldkulusid, nagu need arvutatakse lepingu sõlmimise ajal olemasolevate andmete alusel.

[…]

Kui tarbijakrediidileping ei sisalda lõike 2 alapunktis […] j) viidatud osi, tuleb lähtuda sellest, et antud krediit on intressidest ja kuludest vabastatud."

17. Seaduse nr 258/2001 2. lisa kehtestab krediidi kulukuse aastamäära arvutusmeetodi.

III. Asjaolud, menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

18. Äriühing SOS, kes on muu krediidiasutus kui pank, annab tüüplepingute alusel ka tarbijakrediiti ja -laenu.

19. SOS andis 12. märtsil 2008 põhikohtuasja hagejatele 150 000 Slovaki krooni (4 979 euro) suuruse laenu, mis tuli tagasi maksta kolmekümne kahe 6 000 Slovaki krooni (199 euro) suuruse kuumaksena. Kolmekümne kolmas ja viimane makse pidi olema sama suur kui laenusumma ise, st 150 000 Slovaki krooni (4 979 eurot). Abielupaar Perenič pidi tagasi maksma 342 000 Slovaki krooni (11 352 eurot). Äriühing SOS viitas 48,63% suurusele krediidi kulukuse aastamäärale. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvutuste kohaselt on selle laenu krediidi kulukuse aastamäär siiski 58,76%. SOS ei võtnud laenu kogukulu arvutades arvesse laenu andmise eest nõutavat 2 500 Slovaki krooni (83 euro) suurust lisasummat.

20. Leping sisaldab rea tingimusi, mis on hagejate seisukohast neile ebasoodsad. Kõnealuste tingimuste täpne sisu on välja toodud eelotsusetaotluses. Käesoleva menetluse huvides piisab viitest sellele dokumendile.

21. Eelotsusetaotlusest nähtub, et põhikohtuasja hagejad sattusid maksetega viivitusse, mille tagajärjel esitas SOS neile 209 euro suuruse leppetrahvi nõude. Põhikohtuasja hagejad esitasid 23. detsembril 2009 eelotsusetaotluse esitanud kohtule hagi laenulepingu tühisuse tuvastamiseks.

22. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas vaidlusalune leping sisaldab ebaõiglasi tingimusi direktiivi 93/13 tähenduses ning millised tagajärjed on sellel lepingu kehtivusele. Eelkõige küsib aga eelotsusetaotluse esitanud kohus, mil määral tuleb arvesse võtta tarbijakaitse huvisid – näiteks lepingu kui terviku kehtetuse tuvastamise abil – ning kas see nõudmine võib olla vastuolus direktiivi 2005/29 sätetega. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on tarvis tõlgendada liidu õigust. Neid asjaolusid arvestades otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas tarbijakaitseraamistik, mis on sätestatud nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõikes 1, lubab ebaõiglaste tingimuste tuvastamise korral sedastada, et leping kui tervik ei ole enam tarbijale siduv, kui nii on tarbijale soodsam?

2. Kas kriteeriumid, mille põhjal tuvastatakse ebaaus kaubandustava vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivile 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004, võimaldavad järeldada, et kui krediidi kulukuse aastamäär, mida ettevõtja lepingus mainib, on väiksem kui tegelik krediidi kulukuse aastamäär, võib sellist ettevõtja käitumist tarbija suhtes käsitada ebaausa

kaubandustavana? Kas direktiiv 2005/29/EÜ lubab, et ebaausa kaubandustava tuvastamisel oleks mõju laenulepingu kehtivusele ja direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 ning artikli 6 lõike 1 eesmärkide täitmisele, kui lepingu tühisus on tarbijale soodsam?"

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

23. 31. augusti 2010. aasta eelotsusetaotlus saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 16. septembril 2010.

24. Põhikohtuasja hagejad, Slovaki, Saksamaa, Austria ja Hispaania valitsused ning Euroopa Komisjon esitasid kirjalikud märkused Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 23 sätestatud tähtaja jooksul.

25. Kohtuistungil, mis toimus 15. septembril 2011, osalesid suuliste avalduste esitamiseks põhikohtuasja hagejate ja Slovaki valitsuse ning komisjoni esindajad.

V. Poolte peamised argumendid

A. *Esimene eelotsuse küsimus*

26. *Põhikohtuasja hagejad* toovad välja, et direktiivi 93/13 artiklit 6, mille kohaselt ei ole ebaõiglased tingimused tarbijale siduvad, tuleb tõlgendada nii, et taolisi tingimusi sisaldav leping tuleb tervikuna kehtetuks tunnistada, kui see on tarbijale soodsam ning ta taotleb lepingu kehtetuks tunnistamist.

27. Saksamaa valitsus väidab, et direktiivi 93/13 artikkel 6 kehtestab põhimõtte, mille kohaselt säilitab ebaõiglasi tingimusi sisaldav leping oma kehtivuse. Lepingu tohib tervikuna kehtetuks tunnistada ainult erandjuhul, täpsemalt siis, kui kõnealune leping ei saa asjaomaste tingimusteta edasi kehtida. Siiski näeb direktiiv 93/13 ette siseriiklike õiguskordade minimaalse ühtlustamise ebaõiglaste tingimuste valdkonnas, mistõttu on liikmesriikidel õigus ette näha ebaõiglasi tingimusi sisaldavate lepingute tühisus tervikuna, kui see on tarbijale kasulikum.

28. *Hispaania valitsus* viitab asjaolule, et direktiiviga 93/13 taotletav eesmärk seisneb pigem tarbija kaitse tagamises ettevõtja eest, mitte aga lepingupoolte privaatautonoomia kindlustamises. Võttes arvesse tarbijakaitse eesmärki võiks lepingult võtta kogu kehtivus tarbija suhtes, kui nimetatud leping toob ka pärast ebaõiglaste tingimuste kõrvaldamist endaga kaasa olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.

29. Viidates Euroopa Kohtu praktikale, väidab *Slovaki valitsus*, et siseriikliku kohtu ülesanne on kontrollida, kas kõnealune leping saab eksisteerida ilma ebaõiglaste tingimusteta. Siseriiklik kohus peab tegema siseriiklikust õigusest kõik järeldused, mis tulenevad taolisest olukorrast, tagamaks, et tarbija ei oleks seotud ebaõiglaste tingimustega.

30. *Komisjon* meenutab, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt peavad siseriiklikud kohtud kasutama konkreetse lepingutingimuse ebaõiglase iseloomu hindamiseks üldisi, direktiivis 93/13 kehtestatud kriteeriume. Kuivõrd ei ole võimalik ette näha, millised lepingutingimused täpselt kvalifitseeritakse ebaõiglasteks, ei ole ka võimalik ette hinnata, mil määral võib taoline hinnang viia laenulepingu kehtetuse tuvastamiseni.

31. Selliste olukordade osas, mil leping ei ole direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 kohaselt lepingupooltele siduv, märgib komisjon, et sellega on tegemist juhul, kui selgub, et lepingu kohaldamist on ilma ebaõiglaste tingimusteta objektiivselt võimatu jätkata. Lepingupoolte väide, mille kohaselt ei oleks lepingut taoliste tingimuste puudumise korral sõlmitud, ei ole iseenesest põhjus lepingu kui terviku

kehtetuks tunnistamiseks. Siiski võib siseriiklik õigus ette näha, et ebaõiglasi tingimusi sisaldav leping ei ole tarbijale tervikuna siduv, sest direktiiv 93/13 toob endaga kaas üksnes liikmesriikide õiguskordade minimaalse ühtlustamise ning annab liikmesriikidele seega õiguse tagada kõrgem tarbijakaitse tase.

B. *Teine eelotsuse küsimus*

1. Valeandmete esitamine krediidi kulukuse aastamäära kohta kui ebaaus kaubandustava

32. Nii *Saksamaa valitsus* kui ka *Hispaania valitsus* on seisukohal, et tegelikust väiksema krediidi kulukuse aastamäära näitamine kujutab endast ebaausat kaubandustava direktiivi 2005/29 tähenduses.

33. Kuigi direktiiv 87/102 kehtestab kohustuse nimetada krediidi kulukuse aastamäär, ei määra see õigusakt kindlaks, millised õiguslikud tagajärjed tulenevad taolisest valeandmete esitamisest. Peale selle võib direktiivi 2005/29 II lisas sisalduvast viitest direktiivi 87/102 artiklile 3 järeldada, et krediidi kulukuse aastamäära näitamine kujutab endast olulist teavet direktiivi 2005/29 artikli 7 tähenduses. Seega on taolise teabe väljajätmise näol tegemist direktiivi 2005/29 artiklis 7 keelatud eksitava tegevusetusega.

34. *Komisjon* ja *Austria valitsus* viitavad asjaolule, et krediidi kulukuse aastamäära kohta valeandmete esitamise võib kvalifitseerida ebaausaks kaubandustavaks, kusjuures viimane rõhutab, et tegemist on direktiivi 2005/29 artiklis 6 keelatud praktikaga. Vastava hinnangu andmine on siiski siseriikliku kohtu ülesanne, kes peab komisjoni arvates eelkõige kontrollima, mis määral võib vaidlusalune praktika mõjutada keskmise tarbija majanduslikku käitumist.

35. *Slovaki valitsuse* arvates ei ole direktiivile 2005/29 viitamine käesoleva menetluse seisukohast oluline. Mis puutub nimetatud direktiivi kohaldatavusse, siis eelotsusetaotlusest ei nähtu, et põhikohtuasjas on tegemist ettevõtja kaubandusstrateegiaga toodete turustamise eesmärgil. Teabe esitamist krediidi kulukuse aastamäära kohta ei saa kindlasti kaubanduspraktikaks lugeda.

2. Ebaausate kaubandustavade tagajärjed lepingu kehtivusele

36. *Põhikohtuasja hagejad* on seisukohal, et direktiivi 2005/29, mille eesmärk on kaitsta tarbijat ebaausate kaubandustavade eest, ei saa kohaldada eraldi direktiivi 93/13 kaitsemehhanismist. Seega tuleb direktiivi 2005/29 tõlgendada nii, et kui ebaaus kaubandustava tekitab tarbijale kahju, tuleb seda asjaolu võtta arvesse ka direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 tõlgendamisel, täpsemalt olulise asjaoluna lepingutingimuse ebaõiglase iseloomu hindamise seisukohalt. Seetõttu peab nimetatud asjaolu mõjutama ka lepingu kehtivust.

37. *Saksamaa valitsus* on seevastu seisukohal, et vastastikuste viidete puudumise tõttu kõnealustes direktiivides ei mõjuta ebaausa kaubandustava tuvastamine otseselt lepingutingimuse ebaõiglase iseloomu hindamist. See ei tohiks mõjutada ka ebaõiglasi tingimusi sisaldava lepingu kehtivust, sest nagu nähtub direktiivi 2005/29 artikli 3 lõikest 2, ei piira kõnealune direktiiv lepingu kehtivust käsitlevate eeskirjade kohaldamist. Sellest hoolimata võib ebaausa kaubandustava tuvastamist pidada lepingu sõlmimisega kaasnevaks asjaoluks direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 tähenduses.

38. *Hispaania valitsuse* arvates on sellisel ebaausa kaubandustava esinemisel, nagu valeandmete esitamine krediidi kulukuse aastamäära kohta, direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 ja artikli 6 lõike 1 kohaselt tagajärjed tarbijakrediidilepingu kui terviku kehtivusele, kui see on tarbijale soodsam.

39. *Austria valitsus* toob välja, et direktiiv 2005/29 välistab selle, et ebaausad kaubandustavad võiksid mõjutada tarbijakrediidilepingu kehtivust. Võttes arvesse nimetatud direktiivi artiklit 13, tundub asjaomase lepingu tühisus õigusliku tagajärjena ebaproportsionaalne. Peale selle ei saa kõnealuse direktiivi artikli 3 lõikest 2, mille kohaselt ei piira käesolev direktiiv lepinguõiguse kohaldamist ja eelkõige lepingu kehtivust, koostamist ja mõju käsitlevate eeskirjade kohaldamist, järeldada, et ebaausa kaubanduspraktika tuvastamine mõjutab lepingu kehtivust.

40. *Slovaki valitsus* järeldab direktiivi 2005/29 artikli 3 lõikest 2, et krediidi kulukuse aastamäära kohta valeandmete esitamise küsimust tuleb uurida direktiivide 87/102 ja 93/13 kontekstis. Viidates määrusele kohtuasjas Pohotovosť,[6] osundab ta, et valeandmete esitamine krediidi kulukuse aastamäära kohta võib endast kujutada asjaolu, mida siseriiklik kohus peab arvesse võtma hinnates küsimust, kas lepingutingimus on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles direktiivi 93/13 artikli 4 tähenduses. Seetõttu võib taoline hindamine viia tingimuse ebaõiglase iseloomu tuvastamiseni ka siis, kui see on seotud lepingu põhiobjektiga.

41. *Komisjon* märgib, et direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 2 kohaselt jätab kõnealune direktiiv lepingu kehtivuse küsimuse kohaldamisalast välja, kuid toob samal ajal endaga kaasa ebaausaid kaubandustavasid käsitlevate eeskirjade täieliku ühtlustamise. Seetõttu on liidu õigusega vastuolus siseriiklik säte, mis karistab nimetatud direktiivi võimalikku rikkumist tarbijakrediidilepingu kui terviku kehtetusega. Kuna aga direktiiv 87/102 ei näe valeandmete esitamise korral krediidi kulukuse aastamäära kohta ette kindlat karistust ning toob endaga lisaks kaasa üksnes minimaalse siseriiklike sätete ühtlustamise laenulepingute valdkonnas, siis on igal liikmesriigil õigus kehtestada sobivad sätteid. Selle reguleerimispädevuse teostamisel on liikmesriikidel kohustus järgida võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid.

VI. Õiguslik hinnang

A. *Sissejuhatavad märkused*

42. Eelotsuse küsimused seonduvad liidu seadusandja poolt loodud kaitsesüsteemi, mille eesmärk on tarbijate kaitsmine ebaõiglaste tingimuste kasutamise eest tehingutes ettevõtjaga, erinevate aspektidega. Asetamaks kõnealused küsimused õigesse sisulisse konteksti, näib mulle otstarbekas kirjeldada enne nende analüüsimist lühidalt selle kaitsesüsteemi peamisi pidepunkte, nagu liidu seadusandja on need algselt kindlaks määranud ning Euroopa Kohtu praktika tõhusalt edasi kujundanud.

43. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt põhineb direktiiviga 93/13 loodud tarbijakaitsesüsteem arvamusel, et tarbija on nõrgemal positsioonil suhetes ettevõtjaga, mis puudutab nii tarbija võimet pidada läbirääkimisi kui ka tema teavitatuse taset – seetõttu peab tarbija nõustuma ettevõtja eelnevalt kehtestatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu.[7] Sellisest nõrgemast positsioonist tulenevalt sätestab direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1, et ebaõiglased tingimused ei ole tarbijale siduvad. Nagu kohtupraktikast nähtub, on selle näol tegemist imperatiivse sättega, mille eesmärk on asendada lepingupartnerite õiguste ja kohustuste vaheline formaalne tasakaal tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse.[8]

6 — 16. novembri 2010. aasta määrus kohtuasjas C-76/10 (EKL 2010, lk I-11557).

7 — Vt 27. juuni 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-240/98-C-244/98: Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores (EKL 2000, lk I-4941, punkt 25), ja 26. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-168/05: Mostaza Claro (EKL 2006, lk I-10421, punkt 25).

8 — Vt eespool 7. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Mostaza Claro, punkt 36, ja 4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-243/08: Pannon GSM (EKL 2009, lk I-4713, punkt 25).

44. Tagamaks direktiiviga 93/13 taotletavat kaitset, on Euroopa Kohus korduvalt selgitanud, et ebavõrdset olukorda tarbija ja ettevõtja vahel saab tasakaalustada ainult positiivse välise ja lepingupooltest sõltumatu sekkumisega.[9] Neid põhimõtteid silmas pidades leidis Euroopa Kohus, et siseriiklik kohus peab omal algatusel hindama, kas lepingutingimus on ebaõiglane.[10] Kohtute pädevus hinnata omal algatusel seda, kas lepingutingimus on ebaõiglane, kujutab Euroopa Kohtu arvates endast „ühtaegu nii vahendit, mille abil saavutatakse direktiivi 93/13 artiklis 6 püstitatud eesmärk, mis on takistada, et üksiktarbija oleks seotud ebaõiglaste lepingutingimustega, kui ka vahendit, millega aidatakse kaasa selle direktiivi artiklis 7 märgitud eesmärgi saavutamisele, kuna sellisel kohtulikul hindamisel võib olla hoiatav mõju ja see võib aidata saavutada seda, et tarbijate ja ettevõtjate vahel sõlmitud lepingutes ei kasutata enam ebaõiglasi lepingutingimusi”.[11] Seda kohtute pädevust on Euroopa Kohus lisaks pidanud vajalikuks selleks, et „tagada tarbijale tõhus kaitse, eelkõige arvestades vaieldamatut ohtu, et tarbija ei ole teadlik oma õigustest või et tal on keeruline neid maksma panna”.[12]

45. Küsimused, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsusetaotluses tõstatab, on küll seotud siinkohal põhijoontes kirjeldatud tarbijakaitsesüsteemiga, kuid nende esemeks on siiski erinevad õiguslikud aspektid. Oma esimese eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus kõigepealt teavet direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 tarbijale tagatud kaitse ulatuse kohta. Sisuliselt soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi kõnealune säte annab liikmesriikidele õiguse näha ebaõiglase tingimuse olemasolul oma siseriiklikus õiguskorras õigusliku tagajärjena ette kogu lepingu kehtetuse, juhul, kui see oleks tarbijale soodsam, kui lepingu edasikehtimine ilma ebaõiglase tingimuseta. Sellele küsimusele vastamine nõuab tarbijalepingute osalise kehtetuse ning nende edasikehtimise tingimuste probleemistiku üksikasjalikku selgitamist. Teine eelotsuse küsimus puudutab omakorda mõnevõrra erinevat teemat, täpsemalt nende õigusinstrumentide koosmõju, millega liidu seadusandja soovib tagada tarbija kaitset ümberkäimisel teatavate, ebaausateks liigitatavate kaubandustavadega. Siinkohal on esmajoones kõne all direktiivid 93/13 ja 2005/29, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus sõnaselgelt viitab. Võttes arvesse asjaolu, et see eelotsuse küsimus esitati tarbijakrediidilepingu sõlmimise konkreetses kontekstis, tuleb selle uurimisel lisaks silmas pidada ka direktiivi 87/102 juhiseid.

46. Arvestades püstitatud küsimuste temaatilist erinevust, tuleb mõlemaid eelotsuse küsimusi järgnevalt käsitleda eraldiseisvalt ja etteantud järjekorras.

B. *Esimene eelotsuse küsimus*

47. Vastamaks esimesele eelotsuse küsimusele, tuleb kõigepealt välja selgitada, millised sätted näeb direktiiv 93/13 ette seoses lepingute võimaliku edasikehtimisega ebaõiglaste tingimuste olemasolul. Selleks on vaja tõlgendada direktiivi asjakohaseid sätteid, võttes arvesse põhjendustes väljenduvat seadusandja eesmärki.

9 — Vt eespool 7. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, punkt 27, ja eespool 7. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Mostaza Claro, punkt 26, ning 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-40/08: Asturcom Telecomunicaciones (EKL 2009, lk I-9579, punkt 31).

10 — Eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Asturcom Telecomunicaciones, punkt 32.

11 — 21. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-473/00: Cofidis (EKL 2002, lk I-10875, punkt 32), ja eespool 7. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Mostaza Claro, punkt 27.

12 — Eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cofidis, punkt 33, ja eespool 7. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Mostaza Claro, punkt 28.

1. Liidu õigusega kehtestatud minimaalne kaitstuse tase

48. Võttes arvesse asjaolu, et direktiiv 93/13 kehtestab esiteks üksnes miinimumeeskirjad, teiseks aga lubab üksikjuhtumitel liikmesriikide tasemel erisätteid, on liidu õiguses ette nähtud kaitse ulatuse väljaselgitamiseks vaja esmajoones vastata küsimusele, milliseid meetmeid peavad liikmesriigid direktiivi 93/13 kohaselt tarbijate kaitseks võtma. Tõlgendamise juures tuleb seega kõigepealt uurida siduvaid õiguslikke juhiseid, mille seadusandja on liikmesriikidele kehtestanud ning mis kehastavad kokkuvõttes liidu õigusega kehtestatud minimaalse kaitstuse taset. Kõnealused juhised tuleb piiritleda nendest sätetest, mis annavad liikmesriikidele kaalutlusõiguse oma õiguskorra kujundamisel.

a) Põhimõtteliselt ainult üksikute lepingutingimuste kehtetus

49. Tõlgenduse lähtepunktiks on keskne säte direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 esimeses lauseosas, sest see määrab kindlaks õiguslikud tagajärjed, mis seadusandja tahte kohaselt rakenduvad ebaõiglaste tingimuste kasutamisel. Sellekohaselt peavad liikmesriigid oma õiguskordades tingimata ette nägema, et need tingimused lepingus, mille ettevõtja on tarbijaga sõlminud, „ei ole tarbijale siduvad”. Juba selle sätte sõnastusest nähtub, et seadusandja poolt õigusliku tagajärjena ette nähtud kehtetus toimib üksnes tarbija kasuks, samas kui ebaõiglaseks liigitatud lepingutingimus ei kaota oma siduvust ettevõtja jaoks.

50. Nimetatud sätet täiendab järgnev eeskiri artikli 6 lõike 1 teises lauseosas, mis sisaldab teatud mõttes esimese sätte täpsustust. Selle kohaselt peavad liikmesriigid hoolt kandma selle eest, et „leping on lepinguosalistele jätkuvalt siduv, kui see saab kehtida ilma ebaõiglaste tingimusteta”. Selle sätte kohaselt toob ebaõiglane lepingutingimus endaga reeglina kaasa üksnes selle tingimuse kehtetuse ning ülejäänud lepingu edasikehtimise, mis on lepingupoolte jaoks jätkuvalt siduv, kui tarbijat kahjustanud tasakaalustamatus on kõrvaldatud. See vastab ka tõlgendusele, mida kohtujurist Tizzano väljendas juba oma ettepanekus kohtuasjas Ynos.[13] Nagu ta veenvalt selgitas, tuleb seda sätet mõista tema seadusandliku eesmärgi kontekstis. Kõnealuse sätte eesmärk seisneb nimelt tarbija lepingulise positsiooni parandamises, takistades tema seotust ebaõiglase lepingutingimusega. Seevastu ei kaitse nimetatud säte ettevõtjat, kellele võiks ühe või mitme tingimuse äralangemine olla vähem soodus ning kes võiks selle tagajärjel olla äärmiselt huvitatud lepingust tulenevatest kohustustest vabanemisest.[14] Kui ühe või mitme tingimuse kehtetuse tagajärjeks oleks alati ning olenemata muudest asjaoludest kogu lepingu kehtetus, siis pöörataks artikli 6 lõige 1 selle kaitsefunktsiooni osas vastupidiseks.

51. Seega võib direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 sisalduvat eeskirja mõista nii, et ebaõiglase tingimuse olemasolul ei ole liikmesriigid põhimõtteliselt kohustatud nägema ette kogu lepingu kehtetust. Pigem võib kehtetuse kui tagajärje piirata tarbija suhtes põhimõtteliselt asjaomase tingimusega, samas kui leping kui selline kehtib edasi.[15]

b) Erandina kogu lepingu kehtetus

52. Siiski ei ole lepingu edasikehtimine kui õiguslik tagajärg eranditeta, nagu tuleneb selgelt direktiivi artikli 6 lõike 1 teises lauseosas sisalduvast tingimusfraasist („juhul, kui”). Leping on lepinguosalistele ilma ebaõiglaste tingimusteta jätkuvalt siduv, kui see on üldse võimalik. See tähendab ümberpöördult, et leping ei ole siduv juhtudel, kui see ei saa ilma ebaõiglaste tingimusteta edasi kehtida.

13 — Kohtujurist Tizzano 22. septembri 2005. aasta ettepanek kohtuasjas C-302/04: Ynos, milles otsus tehti 10. jaanuaril 2006 (EKL 2006, lk I-371).

14 — Samas, punkt 80.

15 — Vt selle kohta Pfeiffer, T., väljaandes *Das Recht der Europäischen Union* (väljaandja E. Grabitz, M. Hilf), IV köide, A5, artikkel 6, punkt 10, lk 3, kes järeldab direktiivi artikli 6 lõike 1 teise lauseosa sõnastusest, et tingimuse ebaõigluse õiguslikud tagajärjed (olenevalt siseriiklikust õigusest kas tingimuste tühisus, täielik või suhteline kehtetus või mittesiduvus) peaksid reeglina piirduma ebaõiglaste tingimuste endiga, mis tähendab ühtlasi, et leping jääb ülejäänud osas edasi kehtima.

53. See järeldus viib järgmise küsimuseni, milliste kriteeriumide alusel tuleb hinnata, kas kõnealuse sätte kohaselt saab leping ebaõiglaste tingimusteta üldse „kehtida”. Nimetatud küsimuse selgitamine on oluline just selles kontekstis, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teavet selle kohta, milline tähtsus on tarbija tegelikul või eeldataval huvil lepingu mittesiduvuse vastu.

54. Nagu paljud menetlusosalised on õigesti selgitanud, tuleb teoreetiliselt kõne alla hindamine kas subjektiivsete või objektiivsete kriteeriumide alusel. Subjektiivsete kriteeriumide alusel hindamisel, mille puhul on määrav tarbija kui lepingupoole tegelik või eeldatav huvi, peaks siseriiklik kohus kontrollima üksikjuhul, kas lepingu täielik kehtetus oleks tarbija jaoks soodsam. Samas oleks mõeldav ka objektiivsete kriteeriumide alusel hindamine, mille puhul võiks määrava tingimusena kasutada näiteks lepingu täidetavust hoolimata üksikute ebaõiglaste tingimuste kehtetusest.

55. Põhimõtteliselt määrab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimusega kindlaks plaanitava õigusliku analüüsi eseme. Siinkohal tuleb märkida, et eelotsusetaotluse ese on üksnes subjektiivsete kriteeriumide võimalik olulisus – täpsemalt lepingu võimalik kasulikkus tarbijale – lepingu võimaliku edasikehtimise hindamisel. Selles osas võiks Euroopa Kohtu poolt läbiviidav analüüs põhimõtteliselt selle aspektiga piirdudagi, ilma et tingimata oleks vaja uurimise eset laiendada ning analüüsida teiste kriteeriumide võimalikku olulisust. Seetõttu kontrollin ma kõigepealt, kas direktiiv 93/13 kohustab liikmesriike nägema oma siseriiklikes sätetes ette, et osaliselt kehtetu lepingu võimaliku edasikehtimise küsimuse puhul tuleb võtta arvesse tarbija tegelikku või eeldatavat huvi olla nimetatud lepinguga jätkuvalt seotud.

56. Selle küsimuse vastus on minu arvates üheselt eitav. Taolise tõlgenduse vastu, mille kohaselt tuleb subjektiivsete kriteeriumide alusel hinnata küsimust, kas leping saab artikli 6 lõike 1 teise lauseosa kohaselt edasi kehtida ilma ebaõiglaste tingimusteta, kõnelevad kaalukad argumendid.

57. Sellise tõlgenduse vastase argumendina võib osundada juba direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 sõnastusele.

58. Direktiiv ei sisalda nimelt keelelist viidet sellele, et kui see on tarbijale soodsam, siis tuleb kehtetuks tunnistada kogu leping. Kõnealuse sätte sõnastamise laad võimaldab hoopis järeldada, et seadusandja püüdis lepingu kui terviku kehtetuse näha ette üksnes piiritletud erandjuhtudel. See nähtub asjaolust, et seadusandja osundab sellele õiguslikule tagajärjele üksnes kõrvallauses ning piiritleb selle üksnes selgelt määratletavate juhtudega. Direktiivi kõnealuse sätte erinevate keeleversioonide võrdlus toetab siinkohal esitatud tõlgendust, mille kohaselt on lepingu edasikehtimine reegel ning see ei tohi sõltuda näiteks võimalikust soodsamast olukorrast tarbijale.

59. Nimetatud tõlgendust kinnitab direktiivi 93/13 põhjendus 22, mis on selles osas sõnastatud veelgi selgemalt kui säte ise. Põhjendusest tuleneb, et hoolimata artikli 6 lõikes 1 ette nähtud üksikute ebaõiglaste tingimuste mittesiduvusest „[oleks] leping kõnealustel tingimustel lepinguosalistele siduv ainult juhul, kui seda on võimalik jätkata, ilma et see sisaldaks ebaõiglasi tingimusi”. See sõnastus osundab kõnealuse lepingu edasikehtimise objektiivsele võimalusele. Õigust otsustada, kas leping võib edasi kehtida, ei jäeta kindlasti vaid ühele lepingupoolele, vaid seda peab ilmselt objektiivselt hindama neutraalne pool. Seadusandja ei määra kuskil kindlaks, et määravaks kriteeriumiks peab olema asjaolu, et lepingu mittesiduvus on tarbijale soodsam. Kui seadusandja oleks sellele aspektile tähtsust omistanud, siis oleks ta eeskirjas võinud sätestada subjektiivse kriteeriumi nagu näiteks tarbijale esitatud nõudmine, et ta peab olema osaliselt kehtetu lepinguga jätkuvalt seotud. Sellest loobumist tuleb mõista tõendina teadlikust otsusest vastava regulatsiooni kahjuks.

60. Järelikult ei saa mingil juhul ei direktiivi 93/13 sõnastusest ega ka ülesehitusest järeldada, et otsuse langetamisel selle üle, kas leping saab ilma ebaõiglaste tingimusteta artikli 6 lõike 1 tähenduses edasi kehtida, on määrav tarbija seisund ja lepingu kehtetuks tunnistamisega talle soodsamaks kujuneda võiv olukord.

61. Samale järeldusele jõutakse siis, kui tõlgendamisel peetakse silmas direktiivi 93/13 mõtet ja eesmärki.

62. Nagu käesoleva ettepaneku sissejuhatuses juba selgitatud, põhineb direktiiviga 93/13 loodud tarbijakaitsesüsteem eeldusel, et tarbija on nii läbirääkimiste positsiooni kui ka teavitatuse taseme poolest nõrgem lepinguosaline, mistõttu nõustub ta tavaliselt ettevõtja eelnevalt kehtestatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu. Sellest tuleneda võivat lepinguliste õiguste ja kohustuste tasakaalustamatust direktiivi artikli 3 lõike 1 tähenduses tuleb liidu seadusandja tahte kohaselt tõkestada sellega, et ebaõiglasteks peetavad tingimused loetakse direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 kohaselt tarbijale mittesiduvaks. Euroopa Kohus on seda sätet mõistnud õigesti imperatiivse eeskirjana, mille eesmärk on kokkuvõttes ühe lepingupoole nõrgemat seisundit arvesse võttes asendada lepingupartnerite õiguste ja kohustuste vaheline formaalne tasakaal tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse.

63. Nagu tuleneb direktiivi 93/13 põhjendusest 6, soovib direktiiv sel eesmärgil „kõnealustest lepingutest kõrvaldada ebaõiglased tingimused". Nagu juba tuvastatud, ei ole direktiivi eesmärk siiski tunnistada lepingud neis sisalduvate ebaõiglaste tingimuste tõttu tervikuna kehtetuks. Seadusandja taotletud eesmärk seisneb üksnes tasakaalu loomises, mitte aga kogu lepingu kõrvaldamises. Kogu lepingu kehtetuks lugemisega sõltuvalt tarbija huvist ei taastataks lepingupoolte vahelist võrdsust. Korrigeeriva sekkumisega, loomaks mõlema poole lepinguvabadust teostades sõlmitud lepingus tasakaal, tuleb lepingut just parandada, mitte aga tühistada.

64. Peale selle hävitataks ettevõtjate isiklikul vastutusel kauplemise alus. Taolise reguleerimissüsteemi, mis näeb ühele lepingupoolele kasulikkuse korral kategooriliselt ja eranditeta ette kogu lepingu kehtetuse, puhul toodaks ohvriks lepinguvabadus. Ühepoolselt soodustatud tarbija oleks nimelt vabastatud vastutusest kaaluda enne lepingulise kohustuse võtmist põhjalikult selle eeliseid ja puudusi ning vastavalt sellele mõistlikult käituda. Seadusandja järgitud lähenemine võtab seda põhimõtet, millel on liidu õiguskorras suur tähtsus,[16] selles mõttes piisavalt arvesse, et ta piirdub lepingupoolte võrdsuse loomisel üksnes hädavajalikuga, nähes samas ülejäänud osas ette lepingupoolte seotuse kehtivate, vabatahtlikult sõlmitud kokkulepetega.

65. Täiesti teistsugune oleks õiguslik olukord seevastu siis, kui küsimuse, kas ebaõiglasi tingimusi sisaldav leping saab edasi kehtida, hindamine juhinduks ainult sellest, milline on tarbijale parajasti soodsam olukord. Sellisel juhul eksisteeriks oht, et tarbija ja ettevõtja vaheline suhe läheb uuesti tasakaalust välja ja seekord ainult tarbija kasuks. Lepinguliste õiguste ja kohustuste erinevus ettevõtja kasuks oleks küll kõrvaldatud – mis vastaks direktiivide eesmärkidele –, kuid seadusandja poolt taotletav tasakaal oleks ikka tagamata. Seadusandja pidas silmas tarbija suhtes eksisteerivate puuduste tasakaalustamist. Siiski ei saa eeldada, et ta soovis anda tarbijale sellise õigusliku positsiooni, mis läheb kaugemale seisundist, mis on tavapäraselt kahel võrdväärsel lepingupoolel kaubanduses. Rangelt võttes ei eksisteeri ka sisuliselt põhjendatud alust vabastada tarbija kohustustest, mille seab talle võrdväärse partneriga sõlmitud leping, kui ta on need kohustused võtnud vabatahtlikult ja nende ulatusest teadlikuna.

66. See vastab ka kohtujurist Tizzano arusaamale, mida ta on väljendanud oma ettepanekus kohtuasjas Ynos. Ta selgitas selles, et direktiivis 93/13 sisalduvast reeglist, mille kohaselt jääb leping hoolimata ebaõiglase tingimuse olemasolust kehtima, tehakse erand vaid siis, kui leping ei saa objektiivselt kehtida ilma ebaõiglase tingimuseta, ja mitte siis, kui tagantjärgi hindamise alusel ilmneb, et üks pooltest ei oleks lepingut selle tingimuseta sõlminud.[17]

16 — Euroopa Kohus on oma praktikas sageli viidanud privaatautonoomia põhimõttele selle vastavates väljendusvormides. Vt 9. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-499/04: Werhof (EKL 2006, lk I-2397, punkt 23); 5. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-240/97: Hispaania *vs.* komisjon (EKL 1999, lk I-6571, punkt 99); 30. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-215/97: Bellone *vs.* Yokohama (EKL 1998, lk I-2191, punkt 14), ja 10. juuli 1991. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-90/90 ja C-91/90: Neu jt (EKL 1991, lk I-3617, punkt 13).

17 — Eespool 13. joonealuses märkuses viidatud ettepanek kohtuasjas Ynos, punkt 79.

67. Argumente, mis on välja toodud seoses vajadusega säilitada lepinguvabaduse põhimõte ning tagada ettevõtja ja tarbija vaheliste lepinguliste suhete tasakaal, tuleb viimaks hinnata veel ühte direktiivi eesmärki arvesse võttes. Tuleb meenutada, et direktiiv 93/13 kehtestati selle põhjenduse 1 kohaselt pidades silmas siseturu järkjärgulist väljakujundamist.[18] Nagu tuleneb direktiivi põhjendustest 2 ja 3, on selle eesmärk kõrvaldada märkimisväärsed erisused liikmesriikide õigusaktides, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi tarbijalepingutes. Tarbija parema kaitse kõrval taotles seadusandja põhjenduse 7 kohaselt kaubandustegevuse edendamist direktiivi kohaldamisalas („sellega abistatakse kaupade müüjaid ja teenuste osutajaid kaupade ja teenuste müümisel nii kodumaal kui ka siseturu kõigis osades"). Kaubandustegevus saab aga tekkida ainult seal, kus ettevõtjatele on tagatud õiguskindlus. See hõlmab ettevõtjate õiguspärase ootuse kaitset lepinguliste suhete eksisteerimise osas. Säte, mille kohaselt sõltub lepingu kui terviku kehtivus ainult ühe lepingupoole huvidest, võib nimetatud usaldust mitte edendada ning lausa pikaajaliselt õõnestada. Samal määral, mil selle tõttu võib väheneda ettevõtja valmidus sõlmida tarbijalepinguid, võib see teatud asjaoludel nurjata siseturu loomise eesmärgi. Seda asjaolu võtab direktiivi 93/13 artikli 6 säte ka arvesse, piirdudes hooltkandmisega lepinguliste suhete tasakaalustatuse eest.

68. Eespool toodud kaalutlustest tuleneb, et tarbija subjektiivset suhtumist ülejäänud osas õiglaseks peetavasse lepingusse ei saa käsitleda määrava kriteeriumina, mis otsustab lepingu edasise saatuse üle. Minu arvates võivad otsustavad olla hoopis muud asjaolud, näiteks objektiivselt hinnatav lepingu edasise täitmise tegelik võimalus.[19] Viimast võib teatud asjaoludel pidada võimatuks siis, kui ühe või mitme tingimuse kehtetuse tagajärjel on mõlema lepingupoole seisukohast ära langenud lepingu sõlmimise alus.[20] Lepingu kui terviku kehtetus võib näiteks erandina tulla kõne alla siis, kui võib eeldada, et mõlema poole üksmeelse tegeliku või hüpoteetilise tahte kohaselt ei oleks tehingut kehtetu osata tehtud, sest lepingu *eesmärk* või *õiguslik olemus* ei ole enam sama. Selle kontrollimine, kas nimetatud tingimused on üksikjuhul täidetud, on direktiivi 93/13 või selle rakendussätteid kohaldava siseriikliku kohtu ülesanne.

69. Siseriiklikul kohtul on oluline roll selle küsimuse hindamisel, kas leping võiks hoolimata ebaõiglaste tingimuste olemasolust edasi kehtida,[21] eelkõige siseriikliku õiguse, aga ka lahendatava juhtumi tegelike tingimuste tundmise tõttu. Selles kontekstis võib nimetada ainult kohtuotsust Freiburger Kommunalbauten,[22] milles Euroopa Kohus märkis, et konkreetse lepingutingimuse hindamisel võetakse direktiivi 93/13 artikli 4 kohaselt „arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele".[23] Selles otsuses märkis Euroopa Kohus eelkõige vajadust vaadelda vaidlusalust lepingutingimust asjaomase siseriikliku õiguse

18 — Selles kontekstis tuleb arvesse võtta, et koos ühisturu eesmärgiga eeldas liidu seadusandja ühtlasi privaatautonoomia põhimõtte olemasolu, mis väljendub juba mainitud lepinguvabaduses. Privaatautonoomia, turumajandus ja konkurents tingivad üksteist vastastikku (vt Riesenhuber, K., *Privatrechtsgesellschaft: Entwicklung, Stand und Verfassung des Privatrechts*, Tübingen 2007, lk 13 jj). Privaatautonoomia eeldab turu olemasolu ning viib konkurentsi tekkeni; konkurentsi kaitse selle kahjustamise eest kindlustab turu eksisteerimise ning seega huvitatud isikute valikuvõimaluse. Õigussuhete kujundamise põhimõte üksikisikute poolt vastavalt omaenese tahtele on vaba tegutsemise võimalust üle liikmesriikide piiride laiendavate põhivabaduste ühine tuum.

19 — Kapnopoulou, E., *Das Recht der missbräuchlichen Klausel in der Europäischen Union*, Tübingen 1997, lk 152, ei näe kindlasti võimalust lepingu täitmise jätkamiseks, kui pärast üksikute tingimuste ebaõigluse tuvastamist jäävad sellisesse lepingusse lüngad, mis on kokkuvõttes liiga ulatuslikud.

20 — Lepingu edasikehtimise tingimus on, et lepingut saab – teksti saksakeelse versiooni kohaselt – „auf derselben Grundlage" (samal alusel) jätkata. Kõnealuse mõneti ebaselge sõnastusega peetakse silmas jätkumist muus osas samadel tingimustel. See tuleneb võrdlusest teiste tekstiversioonidega, mis nimetavad üksmeelselt lepingutingimusi (prantsuse keeles: „selon les mêmes termes"; inglise keeles: „upon these terms"; itaalia keeles: „secondo i medesimi termini"; hispaania keeles: „en los mismos términos"). See tingimus on täidetud, kui leping saab oma eesmärgi ja õigusliku olemuse kohaselt edasi kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta (vt eespool 15. joonealuses märkuses viidatud Pfeiffer, T., punkt 11, lk 3).

21 — Vt eespool 6. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas Pohotovosť, punkt 61.

22 — 1. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-237/02: Freiburger Kommunalbauten (EKL 2004, lk I-3403).

23 — Samas, punkt 21.

üldkontekstis. Euroopa Kohus jõudis nimelt järeldusele, et kavandataval hindamisel „tuleb hinnata ka tagajärgi, mis võivad tingimusel olla lepingule kohaldatava õiguse kontekstis, mis viitab siseriiklikku õigussüsteemi kontrollimisele”.[24] Seega tuleb nentida, et siseriiklik õigus on mõnikord oluline ka küsimuse puhul, kas leping saab hoolimata osalisest kehtetusest edasi kehtida[25].

70. Kokkuvõttes tuleb sedastada, et liikmesriigid ei ole liidu õiguse alusel kohustatud nägema oma siseriiklikes sätetes ette, et tarbijalepingus ebaõiglaste tingimuste tuvastamise korral ei ole kogu kõnealune leping tarbijale siduv, kui see on tarbijale soodsam. Järelikult ei jääda alla direktiiviga 93/13 kehtestatud tarbijate kaitstuse taset ka siis, kui liikmesriikide õiguses ei omistata lepingu kehtivuse hindamisel tähendust tarbija tegelikule või eeldatavale tahtele taolise lepinguga enam mitte seotud olla.

2. Liikmesriikide kaalutlusõigus tarbijate kaitstuse taseme tõstmisel

71. Tuleb siiski meenutada, et nagu tuleneb selgelt direktiivi 93/13 põhjendusest 12, ühtlustatakse direktiiviga ebaõiglasi tingimusi käsitlevaid siseriiklikke õigusakte üksnes osaliselt ja minimaalselt.[26] Selle direktiivi aluseks oleva minimaalse ühtlustamise lähenemise oluline normatiivne väljendus on artiklis 8 sisalduv volitus, mis näeb selgelt ette liikmesriikide õiguse kehtestada selle direktiivi reguleerimisalas asutamislepingule vastavaid rangemaid sätteid, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase. Sellest sättest järeldub ühtlasi *a contrario*, et vastassuunaline kõrvalekalle, st tarbijate kaitstuse tase, mis jääb direktiivis sätestatud eesmärkidest madalamaks, ei oleks direktiivi nõuetega kooskõlas. Nagu ma juba selgitasin oma ettepanekus kohtuasjas Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, annab see minimaalse ühtlustamise käsitus liikmesriikidele olulise kaalutluspädevuse,[27] mida kitsendavad üksnes liidu õiguse – eelkõige esmase õiguse – üldised piirid.[28]

72. Seetõttu võivad liikmesriigid reguleerida tarbija kaitsmiseks kehtetuse tagajärgi rangemalt, kui on ette nähtud direktiivi 93/13 artiklis 6. Rangemate, artiklile 8 tuginevate siseriiklike sätete kehtestamine, mis näevad ühe või mitme ebaõiglase tingimuse olemasolul ette lepingu kui terviku kehtetuse, kui see on tarbijale soodsam,[29] on liidu seadusandja poolt tarbijakaitse kõrgema taseme saavutamiseks antud volituse õiguspärase kasutamise väljendus.

24 — Samas. Lepingutingimuse ebaõiglase iseloomu tuvastamise tagajärjed võivad õiguskordade kaupa olla erinevad. Eelkõige seetõttu näeb direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1 neutraalsel moel ette, et ebaõiglased tingimused „ei ole tarbijale siduvad”. Nimetatud säte piirdub teatava tulemuse kindlaksmääramisega, mille saavutamise peavad liikmesriigid direktiivi ülevõtmisel tagama, kuid samas ei sätesta see üksikasjalikult, kas kõnealune tingimus tuleb kehtetuks tunnistada. See jäetakse hoopis siseriikliku õiguse ülesandeks, mis kehtestab konkreetse õigusliku tagajärje. Neutraalsete mõistete kasutamine liidu seadusandja poolt põhineb viimaks liidus eksisteerivate tsiviilõiguskordade ja tsiviilõiguse traditsioonide mitmekesisuse tunnustamisel (vt Euroopa tsiviilõiguse päritolu kohta Rainer, M., *Introduction to Comparative Law*, Wien 2010, lk 27 jj).

25 — Vt eespool 19. joonealuses märkuses viidatud Kapnopoulou, E., lk 151, kes märgib, et direktiiv 93/13 ei sisalda ammendavalt reguleeritud õiguslike tagajärgede käsitust. Direktiiv näeb ette üksnes juhised ja viitab üksikute õiguslike tagajärgede täpsete määratluste osas liikmesriikide siseriiklikule õigusele. Siseriiklike õiguskordade ülesanne on määrata, mis saab lünkadega lepingust edasi. Olenevalt juhtumist tuleb kõne alla dispositiivsete õigusnormide kaasamine, lepingu täiendav tõlgendamine, lepingu teisiti tõlgendamine või kogu lepingu kehtetus.

26 — Vt 3. juuni 2010. aasta otsust kohtuasjas C-484/08: Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punktid 28 ja 29).

27 — Samas, punktid 28 ja 29.

28 — Liikmesriigid peavad direktiivi artiklis 8 antud volituse teostamisel järgima liidu õiguse üldisi piire. Kõnealuste piiridena tuleb mõista esmast õigust, sealhulgas põhivabadusi, ning muud teisest õigust (vt eespool 19. joonealuses märkuses viidatud Kapnopoulou, E., lk 163).

29 — Nagu eespool 19. joonealuses märkuses viidatud Kapnopoulou, E., lk 162, õigesti selgitab, võivad liikmesriigid kehtestada ainult eeskirju, mis kujutavad endast direktiivis 93/13 ette nähtud tarbijate kaitstuse taseme suhtes „midagi enamat”, mitte aga „*aliud*’i” (midagi muud) või hoopis „vähemat”.

73. Taolise, tarbijakaitse eesmärgil kehtestatud siseriikliku sätte kooskõla osas eespool mainitud siseturu loomise eesmärgiga [30] ei ole kahtlust, kui põhivabadusi ei kahjustata ebaproportsionaalselt. [31] Selle küsimuse hindamine sõltub aga viimaks vastava siseriikliku sätte sisust.

74. Eeltoodust tuleneb, et liikmesriikidel on õigus näha oma siseriiklikes õiguskordades tagajärjena ette kogu lepingu kehtetus sellisteks juhtudeks, mil see on tarbijale soodsam kui lepingu edasikehtimine. Liidu õigus ei nõua kehtetuse kui õigusliku tagajärje piiramist asjaomase lepingutingimusega.

C. *Teine eelotsuse küsimus*

75. Teine eelotsuse küsimus koosneb kahest osast. Küsimuse esimese osaga soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teavet selle kohta, kas tarbijalepingus valeandmete esitamine krediidi kulukuse aastamäära kohta kujutab endast ebaausat kaubandustava vastavalt direktiivile 2005/29. Küsimuse teise osaga soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, millised tagajärjed on sellisel ebaausaks kaubandustavaks kvalifitseerimisel kõnealuse lepingu kehtivusele.

1. Küsimuse esimene osa: valeandmete esitamine krediidi kulukuse aastamäära kohta kui ebaaus kaubandustava

a) Direktiiv 2005/29

76. Esimese küsimuse osas tuleb kõigepealt märkida, et direktiiv 2005/29 ühtlustab ühenduse tasandil täielikult ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid käsitlevad õigusnormid. Selle tagajärjel ei tohi liikmesriigid – erinevalt direktiivi 93/13 ülevõtmise olukorrast – kehtestada rangemaid meetmeid, kui on sätestatud direktiivis, isegi mitte tarbijakaitse kõrgema taseme saavutamiseks. [32]

77. Direktiivi 2005/29 üks keskseid sätteid on artikkel 5, mis näeb ette ebaausate kaubandustavade keelu ja lisaks sellele sätestab kriteeriumid, mis võimaldavad kaubandustava ebaaususe kindlaks teha. Vastavalt selle artikli 5 lõikele 2 on kaubandustava ebaaus, kui see on vastuolus ametialase hoolikuse nõuetega ja moonutab oluliselt või tõenäoliselt moonutab oluliselt seoses mingi tootega keskmise tarbija majanduskäitumist. Lisaks määratleb artikli 5 lõige 4 kaks ebaausate kaubandustavade täpset kategooriat, milleks on „eksitav kaubandustava” ja „agressiivne kaubandustava”, mis vastavad direktiivi artiklites 6 ja 7 ning 8 ja 9 täpsustatud kriteeriumidele. Lõpuks on direktiivi I lisas kehtestatud ammendav loetelu 31 kaubandustavast, mida vastavalt selle direktiivi artikli 5 lõikele 5 loetakse ebaausaks „kõigil tingimustel”. Järelikult, nagu on selgelt täpsustatud nimetatud direktiivi põhjenduses 17, on need ainsad kaubandustavad, mille võib lugeda ebaausaks, hindamata iga üksikjuhtumi vastavust direktiivi artiklite 5–9 sätetele.

30 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 67.

31 — Sealjuures tuleb seoses professionaalse laenuandmisega eelkõige pidada silmas teenuste osutamise vabadust ja väiksemal määral ka kapitali vaba liikumist (vt 3. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-452/04: Fidium Finanz (EKL 2006, lk I-9521, punkt 43); vt teenuste osutamise vabaduse kohta Weiss, F., Wooldridge, F., *Free Movement of Persons within the European Community*, 2. trükk, Alphen aan den Rijn 2007, lk 123 jj). Vallasvara müügilepingute puhul oleks seevastu asjakohane kaupade vaba liikumine.

32 — Vt 9. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-540/08: Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag (EKL 2010, lk I-10909, punktid 27 ja 30); 14. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-304/08: Plus Warenhandelsgesellschaft (EKL 2010, lk I-217, punkt 41), ja 23. aprilli 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-261/07 ja C-299/07: VTB-VAB ja Galatea (EKL 2009, lk I-2949, punkt 52).

78. Sellest tulenevalt tuleb siseriiklikes kohtutes ja haldusasutustes õiguse kohaldamisel lähtuda eelkõige I lisas sisalduvast 31 ebaausast kaubandustavast. Kui konkreetset kaubandustava on võimalik liigitada ühe selles nimekirjas loetletud koosseisu alla, siis tuleb see keelustada; muid asjaolusid, nt selle mõju, ei ole vaja uurida. Juhul kui keelatud tavade nimekiri ei hõlma asjaomast kaubandustava, tuleb hinnata, kas esineb mõni direktiivi üldnormis nimetatud juhtudest, nagu eksitav või agressiivne kaubandustava. Kui ka seda ei esine, siis tuleb vahetult kohaldada direktiivi 2005/29 artikli 5 lõikes 1 sisalduvat üldnormi. [33]

b) Direktiivi 2005/29 kohaldamisala

i) Kaubandustava olemasolu

79. Enne kaubandustava ebaaususe hindamist üksikjuhu kõigi asjaolude alusel, tuleb kindlaks teha, kas direktiivi 2005/29 saab põhikohtuasjas üldse kohaldada. Selleks peab põhikohtuasjas kõne all olev kaubandustegevus, täpsemalt tarbijakrediidilepingu sõlmimine, vastama artikli 2 punktis d sisalduvale mõiste „ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud kaubandustavad" legaaldefinitsioonile.

80. Sellega seoses tuleb märkida, et direktiivi artikli 2 punkti d kohaselt, mis kasutab eriti üldist sõnastust, on kaubandustavad määratletud kui „ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertsteadaanne, sealhulgas reklaam ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele". [34] Kõnealune definitsioon hõlmab seega ka kõik ettevõtja tegevused, mille eesmärk on mõjutada tarbijat sõlmima leping. [35] Selle üldise definitsiooni kohaselt võib ka põhikohtuasjas kõne all olevat professionaalset laenutehingute pakkumist tarbijatele käsitleda tegevusena, mis on seotud toote müügiga, täpsemalt finantsteenusega. Seega on põhikohtuasjas vastupidiselt Slovaki valitsuse arvamusele [36] tegemist kaubandustavade juhtumiga direktiivi 2005/29 artikli 2 punkti d tähenduses.

ii) Direktiivi artikli 3 lõike 2 piiritlemissätte tähendus

81. Kuna põhikohtuasjas kõne all olev tegevus vastab kaubandustavade definitsioonile laiemas mõttes, siis tuleb direktiivi 2005/29 vastavalt selle artikli 3 lõikele 1 pidada kohaldatavaks.

82. Siiski tõusetub selles kontekstis küsimus, kas direktiiv 2005/29 on põhikohtuasja probleemistiku käsitlemisel üldse asjakohane. Teatud asjaoludel võib selle kohaldatavuse võimalus õiguslike tagajärgede suhtes ära langeda. Selleks tuleb aga kõigepealt välja selgitada eelotsusetaotluse ese. Viimase peamine eesmärk on eelotsuse küsimuste ning eelotsusetaotluses sisalduvate selgituste mõistliku hindamise kohaselt saada vastus küsimusele, kas liidu õigus taunib asjaolu, et ettevõtja esitab tarbijalepingu sõlmimisel valeandmeid – kusjuures põhikohtuasjas on kõne all tegelikust väiksema krediidi kulukuse aastamäära näitamine – ning karistab seda asjaomaste lepingutingimuste kehtetuks tunnistamisega.

83. Küsimus direktiivi 2005/29 asjakohasuse osas tekib just seetõttu, et see õigusakt ei sisalda mingeid sätteid, mis näeksid õigusliku tagajärjena ette taoliste tingimuste kehtetuse. Selle asemel näeb direktiivi 2005/29 artikli 3 lõige 2 ette, et „käesolev direktiiv ei piira lepinguõiguse kohaldamist ja eelkõige lepingu kehtivust, koostamist ja mõju käsitlevate eeskirjade kohaldamist." Nimetatud sätet tuleb nii selle sõnastuse („ei piira") kui ka süsteemse paigutuse alusel artiklis 3, mis määrab direktiivi

33 — Vt minu 3. septembri 2009. aasta ettepanek eespool 32. joonealuses viidatud kohtuasjas Plus Warenhandelsgesellschaft, punkt 74.

34 — Vt eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, punkt 17.

35 — Vt Orlando, S., „The Use of Unfair Contractual Terms as an Unfair Commercial Practice", *European Review of Contract Law*, 7. köide, 2007, nr 1, lk 40, kelle arvates hõlmavad kaubandustavad kõiki ettevõtja tegevusi, mis võivad mõjutada tarbija otsust sõlmida leping.

36 — Vt Slovaki valitsuse kirjalike märkuste punkt 13.

kohaldamisala ning selle suhte liidu teiste õigusaktidega, mõista piiritlemissätte tähenduses, mis peab liidu seadusandja selge tahte kohaselt võimaldama nende liidu erisätete kasutamist, ja seda olenemata direktiivi 2005/29 võimalikust kohaldatavusest. Sel moel on spetsiifiliste, vastavates õigusaktides ette nähtud tarbijakaitse instrumentide kasutamine jätkuvalt võimalik. See, et direktiiv 2005/29 kohaldub teatud asjaolude suhtes, ei tohi artikli 3 lõike 2 aluseks oleva arusaama kohaselt mingil juhul kitsendada lepinguõiguse kohaselt tarbijale kuuluvaid õiguskaitsevahendeid, nagu näiteks lepingu ülesütlemine või vastusoorituse vähendamine.

84. Direktiivi 2005/29 artikli 3 lõikes 2 nimetatud, lepinguõigust ning eelkõige lepingu kehtivust reguleerivate eeskirjade hulka kuuluvad kahtlemata ka direktiivi 93/13 sätted. Algselt kirjeldatud, kõnealuse direktiiviga loodud tarbijakaitsesüsteem, mille oluline osa on artikli 6 eeskiri, puudutab nimelt lepinguõiguse aspekte, sest see käsitleb ettevõtja poolt tarbijatega toimuvates tehingutes kasutatavate üksikute lepingutingimuste õiguslikku kehtivust. Nimetatud eeskirjas *reguleeritakse* kahe erineva eraisikute kategooria vahelistest *individuaalsetest lepingutest tulenevaid õigussuhteid* selliselt, et ebaõiglased tingimused ei tohi olla tarbijale siduvad, kusjuures liikmesriigid peavad hoolt kandma selle eest, et nende tsiviilõiguskorrad näeksid taolise õigusliku tagajärje ka ette.[37] Direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 2 piiritlemissätte ühtsel kohaldamisel ei saa direktiivi 93/13 sätteid seega kõrvaletõrjutuks pidada.

85. Kuna üksikute lepingutingimuste kehtetuse teatavatel tingimustel näeb õigusliku tagajärjena ette mitte direktiiv 2005/29, vaid direktiiv 93/13, tuleb esimest pidada põhikohtuasja probleemistiku käsitlemisel kokkuvõttes ebaoluliseks. Nimetatud direktiivi ühtegi sätet ei saa arvesse võtta vaidlusaluste lepingutingimuste kehtetuks tunnistamise õigusliku alusena.[38] Sellest eeldusest näib varjatult lähtuvat ka eelotsusetaotluse esitanud kohus, sest veel uurimata küsimuse teises osas palub ta teavet õiguslike tagajärgede kohta, mis võiks direktiivi 2005/29 alusel ebaausa kaubandustavana kvalifitseerimisel olla direktiivi 93/13 artikli 6 kohaldamisele. Seega küsitakse direktiivi 2005/29 artikli 5 jj ning direktiivi 93/13 artikli 6 vastastikuse mõju kohta, mis nõuab ka viimati nimetatud direktiivi sätte tõlgendamist.

iii) Vahejäreldus

86. Kokkuvõttes tuleb seega tuvastada, et direktiiv 2005/29 ei ole õiguslike tagajärgede osas kindlasti kohaldatav sellise eseme suhtes nagu põhikohtuasjas.

37 — Vt selle kohta eespool 35. joonealuses märkuses viidatud Orlando, S., lk 35, kes viitab asjaolule, et direktiivi 93/13 artikkel 6 reguleerib ebaõiglaste tingimuste õiguslikku kohtlemist, st ettevõtja ja tarbija vaheliste individuaalsetest lepingutest tulenevate õigussuhete aspekti. Samal seisukohal on ka Tilmann, I., *Die Klauselrichtlinie 93/13/EWG auf der Schnittstelle zwischen Privatrecht und öffentlichem Recht*, lk 10, mille kohaselt on direktiivil 93/13 eraõiguse ühtlustamise seisukohast EL-is Euroopa tarbijakaitsedirektiivide seas eriline tähtsus, sest see puudutab lepinguõigust ja seega eraõiguse keskset valdkonda. Liikmesriikide siseriiklik lepinguõigus on direktiivi ülevõtmise tõttu teinud läbi olulisi muutusi. Direktiiv viib erinevate lepinguõiguskordade järkjärgulise ühtlustamiseni, mis sillutab teed Euroopa eraõiguse väljakujundamisele. Samal seisukohal on ka Basedow, J., „Grundlagen des europäischen Privatrechts", *Juristische Schulung*, 2004, lk 94, kes peab direktiivi 93/13 ülevõtmist eraõiguse ühtlustamise osaks ning märgib, et direktiivi 93/13 on üle võetud erinevates vormides, näiteks siseriiklikes tsiviilseadustikes (Saksamaa, Itaalia, Madalmaad), eraldiseisvas tarbijaseaduses (Austria, Prantsusmaa, Kreeka ja osaliselt ka Soomes ja Hispaanias), kaubandustavasid käsitlevas eriseaduses (Belgia), tarbijalepinguid käsitlevas eriseaduses (Rootsi) ja tehingute tüüptingimusi käsitlevas eriseaduses (Hispaania, Portugal) ning viimaks õigusinstrumendiga, mis võttis direktiivi üle pea sõnasõnalt (Ühendkuningriik, Iirimaa). Micklitz, H.-W., „AGB-Gesetz und die EG-Richtlinie über missbräuchliche Vertragsklauseln in Verbraucherverträgen", *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 1993, lk 533, arvates sekkus liit direktiiviga 93/13 esimest korda tsiviilõiguse tuumikvaldkonda.

38 — Nagu Abbamonte, G., „The Unfair Commercial Practices Directive and its General Prohibition", *The regulation of unfair commercial practices under EC Directive 2005/29 – New rules and new techniques*, Norfolk 2007, lk 16, õigesti selgitab, ei oma asjaolu, et tarbija on sõlminud lepingu, kuna ta langes ebaausa kaubandustava ohvriks, direktiivi 2005/29 seisukohast mingit tähtsust, sest nimetatud direktiiv ei näe ette meetmeid lepingu kehtetuks tunnistamiseks. Siiski ei piira direktiiv 2005/29 tarbijale lepinguõiguse alusel kuuluvaid õiguskaitse võimalusi. Seetõttu peab tarbija taotlema õiguskaitset tsiviilkohtus, kusjuures asjaolu, et leping sõlmiti ebaausaid kaubandustavasid kasutades, on oluline aspekt, mida tsiviilkohtunikud peavad silmas pidama.

b) Ebaausa kaubandustava olemasolu

i) Tarbijakaitseõiguse ühtse tõlgendamise vajadus

87. Niisiis muutuvad põhimõtteliselt ülearuseks edasised selgitused selle kohta, kas vaidlusalune tegevus vastab mõiste „ebaausad kaubandustavad" tunnustele kõnealuse direktiivi artikli 5 jj tähenduses.

88. Siiski ei tähenda liidu seadusandja otsus jätta direktiiv 2005/29 eraldi kindlaksmääratud juhtudel õiguslike tagajärgede osas kohaldamata, tingimata seda, et selles otsuses antud hinnangud, mis on ka selle direktiivi sätete aluseks, ei või mõjutada teiste, ettevõtjate ja tarbijate vahelisi suhteid reguleerivate õigusaktide tõlgendamist. Tarbijate kaitseks kehtestatud õigusaktide terviklikul süsteemsel vaatlemisel ilmneb, et nende õigusaktide vahel eksisteerivad mitmesugused seosed, mida tuleb arvesse võtta ka tõlgendamise puhul.[39] Tarbijakaitseõiguse valdkonnas kehtivaid liidu õigusakte tuleb seetõttu käsitada ühtse regulatsiooni osadena, mis täiendavad üksteist. Liidu tarbijakaitseõiguses tänaseni eksisteeriv õiguslik killustatus[40] tuleneb ajaloolisest arengust, mille käigus reguleeris liidu seadusandja ettevõtjate ja tarbijate vaheliste tehingute jaoks tõelise siseturu loomist silmas pidades üksikuid eluvaldkondi järkjärgult ning kooskõlas saavutatud õigustikuga. Direktiiv 2005/29 ei reguleeri lepinguõigust samuti pelgalt sellepärast, et liidu seadusandja käsitles neid aspekte muu hulgas juba direktiivis 93/13. Mõlemad direktiivid reguleerivad oma, konkreetselt määratletud eluvaldkonda: direktiiv 2005/29 tõkestab tarbijate majanduslikku käitumist oluliselt mõjutada võivate ebaausate kaubandustavade kasutamist, samas kui direktiiv 93/13 keelab omakorda ebaõiglaste tingimuste kasutamise tehingutes tarbijatega.

89. Hoolimata eraldiseisvate õigusaktide olemasolust ei ole direktiivide kohaldamisala piiritlemine alati lihtne. Esiteks on selle põhjuseks asjaolu, et direktiividega hõlmatud tegevused lähevad reaalses elus sageli üksteiseks üle. Teine põhjus on selles, et mõiste „kaubandustavad" on sõnastatud väga laialt ning hõlmab kokkuvõttes suure hulga kaubandustehinguid. Nimetatud asjaolu teeb direktiivist 2005/29 teataval määral üldise reguleeriva raamistiku selliste erisätete suhtes nagu näiteks direktiiv 93/13.[41] Direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 2 piiritlemissätte mõte ja eesmärk on tagada, et nende kahe direktiivi vahel ei tekiks soovimatuid kattumisi õiguslike tagajärgede osas.

39 — Vt eespool 35. joonealuses märkuses viidatud Orlando, S., lk 38, kes kõneleb direktiivide 2005/29 ja 93/13 vahelise „normatiivse koordineerimise" vajadusest, et leevendada konfliktide võimalust. Autor märgib õigesti, et tõlgendamise abil direktiivide koordineerimise keerulisus tuleneb liidu õiguse erilisest struktuursest komplekssusest. Üksikute direktiivide vaheline koosmõju ei pruugi esmapilgul ilmne olla. Seetõttu ei ole ühtne, kõiki õigusakte hõlmav tõlgendamine alati lihtne.

40 — Vajakajäämised minimaalses ühtlustamises ning sektorispetsiifiline lähenemine on toonud endaga kaasa vajaduse suurema lähenemise ja tekkinud erinevuste analüüsimise järele liidu tarbijakaitseõiguses (vt Alpa, G., Conte, G., Carleo, „La costruzione del diritto dei cosumatori", *I diritti dei consumatori*, väljaandja Guido Alpa, 1. köide, lk 5). Arutelu Euroopa tarbijakaitseõiguse edasiarendamise üle ulatub tagasi aastasse 1999, mil Euroopa Ülemkogu tunnustas Tampere lõppdeklaratsioonis liikmesriikide tsiviilõiguse eeskirjade suurema kooskõlastamise vajadust (vt selle kohta Čikara, E., *Gegenwart und Zukunft der Verbraucherkreditverträge in der EU und in Kroatien*, Wien 2010, lk 47; vt punktuaalse ühtlustamise lähenemiste kohta kõlvatu konkurentsi õiguses (Lauterkeitsrecht) Wunderle, T., *Verbraucherschutz im Europäischen Lauterkeitsrecht*, Tübingen 2010, lk 97 jj). Sel ajal tugevdas komisjon lepinguõiguse konsolideerimise püüdlusi. Aastal 2003 esitatud komisjoni teatis „Tegevuskava Euroopa lepinguõiguse ühtsuse kohta" tegi ettepaneku töötada *opt in* meetmena välja „ühine tugiraamistik", mis sisaldaks Euroopa lepinguõiguse ühiseid eeskirju ja ühist terminoloogiat. Seejärel töötas rahvusvaheline uurijate võrgustik *Study Group on a European Civil Code* välja akadeemilise ettepaneku ühise tugiraamistiku kohta. Nende eeltööde alusel määras Euroopa Komisjon 2010. aasta aprillis Euroopa lepinguõiguse ühise tugiraamistiku loomise ekspertgrupi, mis esitas 3. mail 2011 teostatavuse uuringu. See uuring kirjeldab lepinguõiguse eeskirjade ühtset süsteemi, mida võiks tulevikus kasutada Euroopa lepinguõiguse vabatahtliku instrumendina (vt selle kohta ka Komisjoni Roheline raamat Euroopa lepinguõiguse loomise võimaluste kohta tarbijate ja ettevõtjate jaoks, KOM(2010) 348 (lõplik), eelkõige 4. võimalus). Selles kontekstis ei saa mainimata jätta kavandatavat Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi tarbijate õiguste kohta, mille eesmärk on ületada õiguslik killustatus tarbijakaitseõiguses. Euroopa Parlamendi seisukoht direktiivi kehtestamise osas, mis võeti esimesel lugemisel 23. juunil 2011, näeb ette direktiivi 93/13 ja direktiivi 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta muutmise ning direktiivi 85/577/EMÜ väljaspool äriruume sõlmitud lepingute kohta ja direktiivi 97/7/EÜ sidevahendi abil sõlmitud lepingute kohta tühistamise, kusjuures viimased kaks direktiivi asendatakse ühe direktiiviga.

41 — Samal seisukohal on ka eespool 35. joonealuses märkuses viidatud Orlando, S., lk 38, 40, viidates „kaubandustavade" mõiste laiale definitsioonile. Tema hinnangul on liidu seadusandja viinud direktiiviga 2005/29 liidu õiguskorda sisse „üldise õiguse", kehtestades hulga eeskirju, mis sisaldavad üldisi põhimõtteid, mõisteid ja kriteeriume.

90. Kõnealune piiritlemine ei ole siiski eesmärk iseeneses, vaid järgib teatavat, liidu seadusandja poolt ette antud regulatiivset lähenemisviisi. Eelkõige ei tohi piiritlemine viia selleni, et ühesuguseid asjaolusid, mille suhtes saab põhimõtteliselt kohaldada mõlemat direktiivi, hinnatakse õiguslikult erinevalt. Pigem on asjakohaseid õigusnorme vaja tõlgendada ühtselt, vältimaks vastuolulisi hindamistulemusi. See on veelgi vajalikum, sest mõlema direktiivi puhul ilmneb nende kaitsesuundade lähenemine, kuna mõlema eesmärk on kaitsta kaubanduses hindamisvõimet ja otsustamisvabadust. [42]

91. Mõlema direktiivi vahelist tihedat seost saab illustreerida mõningate olukordade abil: nii on näiteks põhikohtuasja asjaolusid silmas pidades mõeldav, et kaubandustava ebaausus seisneb just tarbijalepingutes ebaõiglaste tingimuste kasutamises direktiivi 93/13 tähenduses. [43] Kui ettevõtja kasutab taolisi klausleid, siis võib seda pidada eksitavaks tegevuseks, sest antakse väära teavet või jääb tarbijale selgusetuks lepinguliste õiguste ja kohustuste tegelik ulatus – eelkõige nende õiguste ja kohustuste osas, mis tulenevad ebaõiglastest ja seega tarbija suhtes kehtetutest tingimustest. Sarnaselt võib hinnata olukorda, mil ettevõtja koostab lepingu põhitingimused keeruliselt ja arusaamatult, varjamaks tarbija eest olulist teavet. Vastupidiselt on aga mõeldav, et lepingutingimuses sisalduv väär ja seega eksitav teave direktiivi 2005/29 tähenduses on just tingimuse ebaõiglase iseloomu aluseks. Viimasel juhul on ühtlasi tegemist olukorraga, mille olemasolu eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjas ilmselgelt eeldab ning mida tuleb järgnevalt lähemalt uurida.

92. Liidu tarbijakaitseõiguse ühtse tõlgendamise huvides näib seetõttu vajalik kontrollida, kas tegelikust väiksema krediidi kulukuse aastamäära näitamist saab kvalifitseerida „ebaausaks kaubandustavaks" direktiivi 2005/29 artikli 5 jj tähenduses. Seda, milliseid järeldusi toob kõnealune hinnang kaasa direktiivi 93/13 tõlgendamisele, tuleb uurida küsimuse teise osa juures.

ii) Kaubandustava ebaaususe kontrollimine

93. „Ebaausa kaubandustava" olemasolu tuleb uurida käesoleva ettepaneku punktis 78 kirjeldatud hindamisskeemi alusel.

– Eksitava tegevuse olemasolu direktiivi 2005/29 artikli 5 lõike 4 punkti a tähenduses koosmõjus artikli 6 lõike 1 punktiga d

94. Kõigepealt tuleb tuvastada, et valeandmete esitamine tarbijakrediidilepingus sellise summa nagu krediidi kulukuse aastamäära kohta, ei vasta ühelegi direktiivi I lisas nimetatud ebaausa kaubandustava juhule. Kuna taolised andmed ei kuulu direktiivi I lisas nimetatud kaubandustavade hulka, mida tuleb pidada ebaausaks kõigil tingimustel, võib neid põhimõtteliselt keelustada ainult sellisel juhul, kui need on ebaausad kaubandustavad näiteks seetõttu, et on direktiivi tähenduses eksitavad või agressiivsed.

42 — Vt direktiivi 2005/29 põhjendused 6, 7 ja 8 ning direktiivi 93/13 põhjendused 8 ja 15.

43 — Vt selle kohta eespool 35. joonealuses märkuses viidatud Orlando, S., lk 25, kes uurib küsimust, kas ebaõiglaste tingimuste kasutamine direktiivi 93/13 tähenduses kujutab endast samal ajal ka ebaausat kaubandustava direktiivi 2005/29 tähenduses. Vastus sellele küsimusele on põhimõtteliselt jaatav: taolist kasutamist tuleb esmajoones pidada eksitavaks kaubandustavaks, sest reeglina antakse väära teavet või jäävad tarbijale selgusetuks tema õigused ja kohustused lepingu täitmisel, eelkõige ebaõiglastest (ja seega kehtetutest) lepingutingimustest tulenevate õiguste ja kohustuste osas. Lisaks märgib autor, et lepingu põhitingimuste keerulist ja arusaamatut sõnastamist võib samuti pidada olulise teabe varjamiseks direktiivi 2005/29 artikli 7 tähenduses.

Ettevõtja tegevus

95. Võttes arvesse asjaolu, et agressiivse kaubanduspraktika võib põhikohtuasjas algusest peale välistada, sest puuduvad tõendid selliste meetmete kasutamisest nagu ahistamine, sundimine, vägivald või liigne mõjutamine, tuleb järgnevalt kontrollida, kas esinevad direktiivi 2005/29 artikli 5 lõike 4 punkti a kohase eksitava tegevuse tunnused. Siinkohal tuleb märkida, et direktiiv teeb vahet eksitaval tegevusel (artikkel 6) ja tegevusetusel (artikkel 7), kusjuures mõlemad kategooriad on reguleeritud eraldi. Põhikohtuasjale tõhusa õigusliku hinnangu andmise seisukohast on seega oluline asjakohase teguviisi kindlakstegemine.

96. Sellise kaubandustava nagu põhikohtuasjas, mis seisneb laenulepingus tegelikust väiksema krediidi kulukuse aastamäära näitamises, võib minu arvates liigitada pigem esimesena nimetatud kategooria alla, sest tarbija tehinguotsust mõjutas suurel määral ettevõtja tegevus, täpsemalt valeandmete esitamine seoses oluliseks peetava lepingupunktiga vastavalt direktiivi artikli 6 lõikele 1. Taolises käitumises ei saa näha üksnes tegevusetust, mis tuleneb teabe varjamisest. Seega on erinevalt Saksamaa valitsuse hinnangust [44] välistatud direktiivi artikli 7 lõike 1 kohaldamine, mis käsitleb asjaga seotud teabe varjamise erijuhtu.

Tarbija tehinguotsuse mõjutamine

97. Seadusandja poolt oluliseks peetavad lepingupunktid on loetletud artikli 6 lõikes 1. Lähtuvalt direktiivi sätete laiast ja seega tarbijasõbralikust tõlgendusest, võib tarbijalepingus välja toodud krediidi kulukuse aastamäära põhimõtteliselt subsumeerida „hinna” mõiste alla artikli 6 lõike 1 punkti d tähenduses, sest krediidi kulukuse aastamäära tuleb vastavalt direktiivi 87/102 artikli 1 lõike 2 punktis e sisalduvale legaaldefinitsioonile käsitleda üldkulude osana, mille tarbija peab laenu saamiseks kokku koguma. Õiguslikust seisukohast kujutavad intressid endast tasu teatud perioodiks antud laenu eest. Seega saab krediidi kulukuse aastamäära väära arvestamise, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel põhikohtuasjas toimus, liigitada ka „hinna arvutamiseks” kõnealuse sätte tähenduses.

98. Selles kontekstis tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu antud hinnang, et hinna arvutamine oli väär, on Euroopa Kohtule siduv, esiteks seetõttu, et krediidi kulukuse aastamäär arvutatakse direktiivi 87/102 artikli 1 lõike 2 punkti e kohaselt vastavalt liikmesriikides olemasolevatele meetoditele, mille õiget kohaldamist saab kontrollida ka siseriiklik kohus ise, ning teiseks, kuna asjaolude tuvastamine eelotsusemenetluses on siseriikliku kohtu ülesanne.

99. Direktiivi 2005/29 artikli 6 lõike 1 ülejäänud tingimuste osas tuleb sedastada, et krediidi kulukuse aastamäära kohta esitatud valeandmed – just siis kui see on näidatud tegelikust määrast oluliselt väiksemana – võivad keskmist tarbijat ka eksitada ning panna ta tegema tehinguotsust, mida ta muidu ei oleks teinud. Tegelikkusega kooskõlas oleva uurimise korral tuleks nimelt lähtuda sellest, et tavaliselt küsib keskmine tarbija pakkumisi paljudelt potentsiaalsetelt laenuandjatelt ning teeb laenu võtmise otsuse nende pakkumiste võrdluse alusel, sealhulgas eeldatavate kulude alusel. Teisisõnu on suhteliselt soodsatel laenutingimustel reeglina otsustav mõju tarbija tahte kujunemisele.

100. Liidu õigus võtab arvesse tarbija huvi saada teavet, nõudes direktiivis 87/102, mis on kehtestatud kahel eesmärgil – esiteks ühise tarbijakrediidituru loomine (põhjendused 3–5) ja teiseks, et kaitsta taolisi laene võtvaid tarbijaid (põhjendused 6, 7 ja 9) –, selgelt, et tarbija peab saama piisavalt teavet krediiditingimuste ja -maksumuse ning oma kohustuste kohta. See tuleneb esiteks põhjendusest 8, teiseks direktiivi 87/102 artikli 4 lõike 2 punktis a sätestatud juhisest, et igas kirjalikus lepingus peab

44 — Vt Saksamaa valitsuse kirjalike märkuste punkt 43.

olema ära näidatud krediidi kulukuse aastamäär. Nagu Euroopa Kohus on oma praktikas korduvalt selgitanud, on nõudel, et laenuvõtjale peab lepingu sõlmimise ajal tegema teatavaks kogu teabe, mis võib mõjutada tema kohustuse ulatust, eesmärk kaitsta tarbijat ebaõiglaste krediiditingimuste eest ja tagada talle täielik teave lepingu edaspidise täitmise tingimustest.[45]

101. Direktiivi 87/102 eespool nimetatud tingimused tõendavad, et laenulepingute sõlmimisel on krediidi kulukuse aastamäära näol tegemist olulise teabega[46] ilma milleta ei saa tarbija reeglina teha mõistlikku otsust. Seetõttu on tarbija olulisel määral sõltuv nende andmete õigsusest. Eksitamine just selle teabe osas – olgu see siis tahtlikult või hooletuse tõttu – toob tarbijale paratamatult kahju. Eelkõige just nende andmete olulisuse tõttu tarbija otsuse tegemise juures ning vale otsuse kaugeleulatuvate tagajärgede tõttu nõuab direktiivi 87/102 artikkel 3 nende teatavakstegemist juba enne lepingu sõlmimist, täpsemalt reklaamis.

102. Lisaks toetab siinkohal esitatud arusaama, mille kohaselt võivad valeandmed laenulepingute sõlmimisel põhimõtteliselt mõjutada tarbija tehinguotsust direktiivi 2005/29 tähenduses, ka nimetatud direktiivi põhjendus 10, mis – nagu Slovaki valitsus õigesti selgitab[47] – kujutab endast teataval määral sidet käesolevas asjas olulise direktiiviga 87/102. Sellest nähtub, et direktiiv 2005/29 „tagab tarbijakaitse juhul, kui ühenduse tasandil puuduvad üksikasjalikud valdkondlikud õigusaktid ning keelab ettevõtjatel luua valet muljet toodete olemusest". Seadusandja märgib järgnevalt, et „see on eriti oluline komplekssete, tarbijatele kõrge riskiastmega toodete puhul, näiteks *teatavate finantsteenustest toodete puhul*".[48] Need avaldused tõendavad, et liidu seadusandja oli täiesti teadlik sellest, milline oht tarbijat selles konkreetses kaubandusvaldkonnas varitseb. Põhikohtuasjas realiseerus kõnealune oht just laenulepingu sõlmimisel.

103. Järelikult on objektiivselt võttes tegemist eksitava tegevusega direktiivi 2005/29 artikli 5 lõike 4 punkti a tähenduses, koosmõjus artikli 6 lõike 1 punktiga d. Seega kujutab tarbijalepingus valeandmete esitamine krediidi kulukuse aastamäära kohta endast kokkuvõttes „ebaausat kaubandustava" kõnealuse direktiivi tähenduses.

– Teise võimalusena ametialase hoolikuse nõuete rikkumise tuvastamine

104. Lõpetuseks tuleb lühidalt analüüsida direktiivi 2005/29 artikli 2 lõike 2 punkti a kohase ametialase hoolikuse võimaliku rikkumise aspekti, millele viitas oma eelotsusetaotluses eelotsusetaotluse esitanud kohus[49] ning ka mitmed menetlusosalised oma kirjalikes märkustes.

105. Nagu nähtub direktiivi 2005/29 artikli 5 lõike 4 sõnastusest („eelkõige"), kujutavad eksitavad ja agressiivsed kaubandustavad endast pelgalt ebaausate kaubandustavade erivorme. Nimetatud säte ei sisalda ka eraldiseisvat viidet ametialase hoolikuse kontseptsiooni kohta, sest seadusandja osundab ametialase hoolikuse nõuetega vastuolus oleva tegevusena tarbija eksitavale või isegi agressiivsele kohtlemisele. Seetõttu ei ole vaja käesoleva direktiivi kohaldamisel uurida eksitavat või agressiivset kaubandustava ka selles suhtes, kas see vastab ka ettevõtja ametialasele hoolikusele. Vastav õiguslik

45 — Vt eespool 6. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas Pohotovosť, punkt 68, ja 23. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-208/98: Berliner Kindl Brauerei (EKL 2000, lk I-1741, punkt 21).

46 — Vt eespool 6. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas Pohotovosť, punkt 70, ja 4. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-264/02: Cofinoga (EKL 2004, lk I-2157, punktid 26 ja 27).

47 — Vt Slovaki valitsuse kirjalike märkuste punkt 14.

48 — Põhjendus 10, kohtujuristi kursiiv.

49 — Vt eelotsusetaotluse lk 11.

analüüs on vajalik alles siis, kui kõne alla tuleb artikli 5 lõike 1 üldsätte kohaldamine.[50] Sama kehtib lisaks ka artikli 5 lõike 2 punktis b toodud „keskmise tarbija majanduskäitumise olulise moonutamise" kohta, mis vastab peamises osas artikli 6 lõikes 1 kehtestatud nõudele, mille kohaselt peab kaubandustava tõenäoliselt mõjutama tarbija tehinguotsust.

106. Võttes arvesse asjaolu, et siin läbi viidud asjaolude õigusliku hindamise kohaselt on tegemist eksitava tegevusega direktiivi artikli 5 lõike 4 punkti a tähenduses, on nende tingimuste eraldi kontrollimine minu arvates ülearune. Ma osundan pelgalt ennetavalt asjaolule, et valeandmete esitamine krediidi kulukuse aastamäära kohta selle väära arvutamise kaudu saab ametialase hoolikuse nõuetega vaevalt küll vastavuses olla. Ettevõtjalt oodatakse, et ta teostab oma kaubandustegevust kooskõlas asjaomaste seadustega ning on tarbija kohtlemisel eriti hoolikas, sest viimane saab loota ainult ettevõtja asjatundlikule kompetentsile. Nagu algul minu arutluses direktiivi 93/13 artikli 6 reguleerimiseesmärgi osas selgitatud,[51] tuleneb tarbija eriline kaitsevajadus sellest, et ta on reeglina nõrgemal positsioonil suhetes ettevõtjaga ning omab vähem teavet. See asjaolu muudab ta kergesti vastuvõtlikuks ettevõtja poolt eelnevalt koostatud tingimustega nõustumisele, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu. Nimetatud asjaolu saab muuta üksnes siis, kui ettevõtjalt nõutakse ranget kinnipidamist teatavatest teabe esitamise kohustustest.

107. Seega viib ka direktiivi 2005/29 artikli 5 lõike 2 üldsätte tingimuste alusel teise võimalusena läbi viidud kontrollimine järelduseni, et põhikohtuasjas on tegemist „ebaausa kaubandustavaga".

c) Järeldus

108. Eeltoodu põhjal tuleb küsimuse esimesele osale vastata, et direktiivi 2005/29 tuleb tõlgendada nii, et kui krediidi kulukuse aastamäär, mida ettevõtja lepingus mainib, on väiksem kui tegelik krediidi kulukuse aastamäär, siis vastab selline käitumine ebaausaks kaubandustavaks kvalifitseerimise kriteeriumidele.

2. Küsimuse teine osa: ebaausate kaubandustavade tagajärjed lepingu kehtivusele

109. Küsimuse teine osa puudutab võimalikke tagajärgi, mis võivad olla käesolevas asjas kõne all oleva kaubandustava ebaausaks kvalifitseerimisel direktiivi 2005/29 tähenduses asjaomase lepingu kehtivusele direktiivi 93/13 kontekstis. Selleks tuleb uurida nii üksikute, põhikohtuasja suhtes põhimõtteliselt kohaldatavate õigusaktide asjakohasust kui ka nende koosmõju laadi.

a) Direktiivi 87/102 asjakohasus

110. Selle osas tuleb tuvastada, et direktiivi 87/102 artikli 4 lõike 2 punktis a sätestatud teabe andmise kohustuse rikkumisest ei saa mingil juhul teha otseseid järeldusi laenulepingu võimaliku osalise või isegi täieliku kehtetuse kohta, sest direktiivi artikli 14 lõige 1 märgib üksnes seda, et liikmesriigid peavad tagama, et laenulepingud ei kaldu tarbija kahjuks kõrvale käesoleva direktiivi rakendamiseks võetavatest või käesolevale direktiivile vastavate siseriiklike õigusaktide sätetest. Põhikohtuasjas on valeandmete esitamise näol krediidi kulukuse aastamäära kohta objektiivselt võttes küll tegemist

50 — Vt eespool 38. joonealuses märkuses viidatud Abbamonte, G., lk 28, kelle hinnangul langeb ametialase hoolikuse rikkumise kontrollimine ära, kui konkreetsel juhul on tegemist eksitava või agressiivse kaubandustavaga. Taoline kaubandustava rikub nimelt automaatselt igasugust ametialast hoolikust. Samal seisukohal on ka Henning-Bodewig, F., „Die Richtlinie 2005/29/EG über unlautere Geschäftspraktiken", *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht – Internationaler Teil*, 2005, nr 8/9, lk 631, kes märgib, et artikli 5 lõike 1 üldsätet (mida täpsustatakse omakorda artikli 5 lõikes 2) kohaldatakse alles siis, kui konkreetsed asjaolud ei ole hõlmatud direktiivi I lisa kohase ebaausate kaubandustavade „musta nimekirjaga" ning tegemist ei ole üldsättes näitena toodud juhtudega (eksitavad või agressiivsed kaubandustavad).

51 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 43 jj.

kõnealuse teabe andmise kohustuse rikkumisega. Kõnealune säte ei sisalda aga täpsemaid eeskirju, mis kohustaksid näiteks siseriiklikku kohut tunnistama laenuleping kehtetuks. Kuna direktiiv 87/102 ei näe teabe andmise kohustuse rikkumisel sellist tagajärge ette, siis ei ole nimetatud direktiiv küsimuse teisele osale vastuse andmisel asjakohane.

b) Direktiivi 2005/29 asjakohasus

111. Seevastu direktiivi 2005/29 sätted on selgemad selles mõttes, et nagu juba välja toodud,[52] ei piira need artikli 3 lõike 2 kohaselt lepinguõiguse kohaldamist ja eelkõige lepingu kehtivust, koostamist ja mõju käsitlevate eeskirjade kohaldamist. Artikkel 13 kehtestab küll liikmesriikide kohustuse näha käesoleva direktiivi kohaldamisel vastuvõetud siseriiklike õigusnormide rikkumise eest ette karistused. Siiski oleks taoline tõlgendamine, et karistusena saab ette näha ka lepingutingimuse kehtetuse, selgelt vastuolus esmalt nimetatud sättega. Võttes arvesse seadusandja selget otsust lepinguõigust direktiiviga 2005/29 mitte reguleerida, ei oleks selline tõlgendus paikapidav. Seetõttu ei ole kõnealune direktiiv küsimuse teisele osale vastamisel samuti otseselt asjakohane.

c) Direktiivi 93/13 asjakohasus

112. Direktiivi 2005/29 asjakohasuse puudumine ei takista, aga mingil juhul liidu muude õigusaktide ja neis ette nähtud õiguskaitsevahendite kasutamist tarbija kaitseks.[53] Seetõttu tuleb kõne alla direktiivi 93/13 kohaldamine, sest selle reguleerimisese, nagu juba mainitud, puudutab lepinguõigust ja eelkõige lepingute kehtivust.

i) Direktiivi kohaldamisala

113. Selleks peab vaidlusalune lepingutingimus kuuluma direktiivi 93/13 kohaldamisalasse. See kohaldamisala on määratletud artiklis 1. Isikulise kohaldamisala piirang tuleneb sellest, et artikli 1 lõike 1 kohaselt puudutab direktiiv vaid tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes. Sellest järeldub, et nii tarbijate vahel kui ka ettevõtjate vahel sõlmitud lepingud ei kuulu direktiivi kohaldamisalasse. Esemeline kohaldamisala on omakorda määratletud nii, et vastavalt artikli 1 lõikele 1 koostoimes artikli 2 punktiga a ja artikli 3 lõikega 1 on direktiiviga ettenähtud kontrolli ese vaid „tarbijalepingute tingimused, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud”.

114. Põhikohtuasjas ei vaielda vastu sellele, et laenulepingu puhul, mille põhikohtuasja kostja sõlmis oma klientidega, on tegemist ettevõtja ja tarbijate vahelise lepinguga. Eelotsusetaotluses rõhutatud asjaolust, et laenu anti tüüplepingute alusel, võib järeldada, et vaidlusaluse laenulepingu osas ei toimunud tarbijaga individuaalseid läbirääkimisi. Sellest järeldub, et kõnealune leping kuulub nii direktiivi isikulisse kui ka esemelisse kohaldamisalasse.

ii) Sisu kontrolli ulatus

115. Peale selle peab vastavalt direktiivi 93/13 artikli 4 lõikele 2 olema võimalik kontrollida krediidi kulukuse aastamäära kohta valeandmeid sisaldava tingimuse sisu.

52 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 81 ja 82.

53 — Vt eespool 38. joonealuses märkuses viidatud Abbamonte, G., lk 16.

116. Sellega seoses tuleb viidata kohtuotsusele Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, milles Euroopa Kohus selgitas, et kõnealune säte ei määratle direktiivi 93/13 kohaldamisala, vaid selle eesmärk on „vaid nende lepingutingimuste sisulise kontrolli tingimuste ja ulatuse kehtestamine, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud ja mis kirjeldavad ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu alusel osutatavat põhiteenust”.[54] Selle kohaselt ei ole tingimuste õiglase või ebaõiglase iseloomu hindamine seotud „lepingu põhiobjekti mõiste, hinna ja tasu piisavuse ega vastutehinguna pakutavate teenuste või kaubaga, kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.”

117. Direktiivi 93/13 artikli 4 lõikes 2 loetletud objektide hulka liigitamise osas tuleb märkida, et liidu seadusandja peab andmete esitamist krediidi kulukuse aastamäära kohta oluliseks seetõttu, et see puudutab kokkuvõttes laenulepingu põhiobjekti. See annab teavet kulude kohta, mille laenuvõtja peab laenuandjale laenu andmise eest tasuma. Krediidi kulukuse aastamäär esindab seega laenuandjale tehtavat põhisooritust laenulepingust tulenevate poolte õiguste ja kohustuste üldises struktuuris. Seega on ka tingimust, mis sisaldab valeandmeid kulude kohta, näiteks seetõttu, et krediidi kulukuse aastamäär on valesti arvutatud, võimalik vastavalt direktiivi 93/13 artikli 4 lõikele 2 sisu osas kontrollida, kui see ei ole koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.

118. Vastavat järeldust toetavad pidepunktid tulenevad Euroopa Kohtu otsusest kohtuasjas Pohotovosť, millel on käesoleva kohtuasjaga teatav sarnasus. Selles kohtuasjas käsitles Euroopa Kohus muu hulgas küsimust, kas olukorras, kus kõne all olevas laenulepingus ei ole märgitud krediidi kulukuse aastamäära, võib see asjaolu olla otsustava tähtsusega siseriikliku kohtu poolt läbiviidava analüüsi raames, tegemaks kindlaks, kas laenulepingu kulusid käsitlev tingimus, milles krediidi kulukuse aastamäära ei mainita, on sõnastatud lihtsalt ja arusaadavalt direktiivi 93/13 artikli 4 tähenduses. Euroopa Kohus vastas sellele küsimusele jaatavalt,[55] tehes seejuures siseriiklikule kohtule ülesandeks kontrollida üksikjuhtumi hindamisel, kas kõnealune tingimus vastab eespool nimetatud lihtsuse ja arusaadavuse tingimustele.

119. Vaidlusaluse küsimuse kontekstis on suurema tähtsusega siiski asjaolu, et nimetatud kohtuotsuses toodud selgitustes tunnustas Euroopa Kohus varjatult ühtlasi sellise tingimuse kontrollimise võimalust.[56] Asjaolu, et kohtuasi Pohotovosť käsitles puuduvaid andmeid, mitte aga valeandmeid nagu põhikohtuasjas, ei ole hindamise seisukohalt selle kohtupraktika käesolevale kohtuasjale ülekandmise võimaluse küsimuse puhul oluline, sest mõlemal juhul on tegemist määrava teabega, mis vastuolus liidu õigusest tuleneva selge juhisega ei olnud laenulepingusse lülitatud. Mõlemal juhtumil on tegemist sama lepingu objektiga, mistõttu on sisu kontrollimine põhimõtteliselt võimalik. See sõltub viimaks aga sellest, kas on täidetud lihtsuse ja arusaadavuse tingimused, mida peab kohtupraktika kohaselt kontrollima pädev siseriiklik kohus ise.[57]

54 — Vt eespool 26. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, punkt 34.

55 — Vt eespool 6. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas Pohotovosť, punkt 77.

56 — Samas, punkt 73.

57 — Vt eespool 26. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, punkt 32.

iii) Lepingutingimuste ebaõiglane iseloom

120. Siseriikliku kohtu pädevusse kuulub lisaks kõnealuste tingimuste ebaõiglase iseloomu hindamine üksikjuhul. See hindamine peab toimuma üldiste kriteeriumide alusel, mille liidu seadusandja on kehtestanud direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 ja artikli 4 lõikes 1.[58] Nagu Euroopa Kohus tuvastas kohtuasjas Pannon GSM,[59] defineerib direktiivi artikkel 3 vaid abstraktselt elemendid, mis muudavad olemuselt ebaõiglaseks lepingutingimuse, mille osas ei ole eraldi kokku lepitud, samas kui lisa, millele viitab direktiivi artikli 3 lõige 3, sisaldab soovituslikku ja mittetäielikku loetelu tingimustest, mida võib pidada ebaõiglaseks.

121. Küsimusele, kas kaubandustava „ebaausaks" tunnistamine direktiivi 2005/29 tähenduses võib kokkuvõttes avaldada mõju tingimuse „ebaõiglaseks" kvalifitseerimisele direktiivi 93/13 tähenduses – nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimuse teises osas eeldab –, saab minu arvates vastata ainult direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 tõlgendamise teel. Nagu viimati kohtuotsuses Pénzügyi Lízing[60] selgitatud, kuuluvad direktiivis sisalduvad eespool mainitud kriteeriumid samuti Euroopa Kohtu tõlgendamispädevusse.

122. Nimetatud säte näeb täpsemalt ette, et lepingutingimuse hindamisel „võetakse arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub". Selle sätte üldise sõnastusega nõutakse siseriiklikult kohtult mitte üksnes lepingu tegeliku sisu, vaid ka paljude muude aspektide arvessevõtmist.[61]

123. Veelgi enam peab aga silmas pidama ka selliseid aspekte, millega seonduvad seadusandjad teatavad õiguslikud hinnangud. Taolise tõlgenduse kasuks räägib asjaolu, et selle sätte kohaselt tuleb arvesse võtta „kõik [lepingu sõlmimisega] kaasnevad asjaolud". Nii direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 sõnastuse mõte ja reguleerimiseesmärk kui ka mõlema direktiivi omavaheline suhe liidu tarbijakaitseõiguses võimaldavad järeldada, et nimetatud asjaolude all tuleb mõista ka selliseid käitumisviise, mis on vastavalt direktiivi 2005/29 artikli 2 punkti d „kaubandustavade" määratlusele suunatud klientide ligimeelitamisele tarbijalepingute sõlmimiseks. Selget tõendit taolise tõlgenduse toetuseks sisaldab direktiivi 93/13 põhjendus 15, mille kohaselt tuleb tingimuste ebaõiglase iseloomu hindamisel „erilist tähelepanu pöörata sellele, kas tarbijat *mõjutati tingimusega nõustuma*".[62]

124. Siinkohal peab kaubandustava võimalik kvalifitseerimine „ebaausaks" direktiivis 2005/29 sätestatud kriteeriumide alusel minu arvates mõjutama lepingutingimuse ebaõiglase iseloomu hindamist. „Ebaausana" kirjeldamine direktiivi 2005/29 tähenduses ei väljenda nimelt midagi muud, kui liidu seadusandja poolt taunitavat tarbija hindamis- ja otsustusvõime mõjutamist. Lisaks tuleb märkida, et taolises mõjutamises väljenduv kaubandustava ebaaus laad annab kokkuvõttes ka teavet ühe olulise aspekti kohta, mida tuleb lepingutingimuse ebaõiglase iseloomu hindamisel arvesse võtta,

58 — Vt 9. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-137/08: Pénzügyi Lízing (EKL 2010, lk I-10847, punkt 40); eespool 26. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, punkt 34; eespool 22. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Freiburger Kommunalbauten, punktid 18, 19 ja 21; ja 7. mai 2002. aasta otsus kohtuasjas C-478/99: komisjon *vs*. Rootsi (EKL 2002, lk I-4147, punktid 11 ja 17).

59 — Eespool 8. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Pannon GSM, punktid 37–39.

60 — Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Pénzügyi Lízing, punkt 40.

61 — Vt Brandner, H. E., „Maßstab und Schranken der Inhaltskontrolle bei Verbraucherverträgen", *Monatsschrift für Deutsches Recht*, 4/1997, lk 313.

62 — Kohtujuristi kursiiv. Eespool 15. joonealuses märkuses viidatud Pfeiffer, T., punkt 13, lk 5, arvates võivad otsustusvabaduse kahjustamisel olla olulised järgmised asjaolud: lepingupoole faktiline või õiguslik monopoolne seisund; ühe poole elutähtis või hädavajalik sõltuvus teenusest; eelteadmised ja ärikogemus; tarbija poolne põhjalik eelkontroll; pealiskaudse igapäevatehingu toimumine; tüüplepingu olemasolu; taunitavad veenmismeetodid (nt kommetevastane apelleerimine perekonna abivalmidusele), tähtsusetuse omistamine (nt allkiri „üksnes paberitele") või ootamatu rünnaku olukorra esinemine.

täpsemalt, kas ettevõtja võis tegutseda direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 sätestatud heausksuse nõuet rikkudes. See tuleneb selgelt direktiivi 93/13 põhjendusest 15. Sel põhjusel võib direktiivi 93/13 artikli 4 lõiget 1 pidada teataval määral kõlvatu konkurentsi õiguse (Lauterkeitsrecht) väärtushinnangute sissepääsuteeks.

125. Mõlema direktiivi kaitsesuuna lähenemine, millele ma juba eespool viitasin,[63] ilmneb selles, et tarbija tahte kujundamise lubamatu mõjutamine ettevõtja poolt ebaausa kaubandustava tagajärjel läheb sageli üle lepinguliste suhete tasakaalustamatuseks tarbija kahjuks.[64] See ei tähenda siiski mingil juhul, et kaubandustava ebaausus tõendab automaatselt lepingutingimuse ebaõiglust. Lepingutingimuse ebaõiglase iseloomu hindamine peab hoopis esmajoones toimuma direktiivi 93/13 sätete, kui vahetult kohaldatava õiguse alusel. Asjaolu, et laenulepingu sõlmimiseni viinud kaubandustava tuleb pidada „ebaausaks", võib parimal juhul omada tähtsust ühe aspektina paljude seast, millele tugineb pädeva kohtu hinnang vastavalt direktiivi 93/13 artiklile 4.[65] Selles osas tuleb nõustuda Saksamaa valitsusega,[66] et ebaausa kaubandustava tuvastamine saab lepingutingimuse ebaõiglase iseloomu tuvastamist mõjutada üksnes kaudselt.

d) Järeldus

126. Järelikult tuleb küsimuse teisele osale vastata, et direktiivi 2005/29 tuleb tõlgendada nii, et ebaausa kaubandustava tuvastamine ei mõjuta otseselt küsimust, kas kõnealust kaubandustava kasutades sõlmitud laenuleping on kehtiv.

3. Kokkuvõtvad järeldused

127. Eespool toodud analüüs näitas, et kui krediidi kulukuse aastamäär, mida ettevõtja lepingus mainib, on väiksem kui tegelik krediidi kulukuse aastamäär, siis vastab ettevõtja selline käitumine ebaausaks kaubandustavaks kvalifitseerimise tingimustele nagu need on sätestatud direktiivis 2005/29.[67] Olgugi, et kõnealune direktiiv ei piira põhimõtteliselt üksikute lepingute kehtivust,[68] tuleb sedastada, et see sisaldab teatavaid väärtushinnanguid, mille liidu seadusandja on andnud ning mida siseriiklik kohus peab lepingutingimuse ebaõigluse hindamisel ka järgima. Direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 kohaselt on ta selleks kohustatud, sest kõnealune hindamine peab toimuma ka „kõiki lepingu sõlmimisega kaasnevaid asjaolusid arvesse võttes". Nimetatud väärtushinnangute hulka kuulub ka teatava kaubandustava – näiteks tarbija otsustusvõime ja -vabaduse lubamatu mõjutamine ettevõtja poolt – taunimine. Ebaausa kaubandustava olemasolu saab lepingutingimuse ebaõiglase iseloomu tõendina arvesse võtta, kuid see ei vabasta siseriiklikku kohut siiski tema kohustusest teha see otsus üksikjuhu kõikide asjaolude alusel.[69]

63 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 90.

64 — Vt eespool 19. joonealuses märkuses viidatud Kapnopoulou, E., lk 152, kelle arvates on asjaolu, et tarbijat mõjutati lepingutingimusega nõustuma ning ta ei seisnud sellele „mõjutamisele" vastu, tõendiks konkreetse tarbijalepingu tasakaalustamatusest.

65 — Eespool 38. joonealuses märkuses viidatud Abbamonte, G., lk 16, ei võta küll sõnaselgelt seisukohta küsimuses, kas direktiivist 2005/29 tulenevad hinnangud peaksid üle kanduma direktiivi 93/13 tõlgendamisse. Siiski selgitab ta, et siseriiklik kohus peab õiguskaitse tagamisel tarbija tsiviilhagi (lepingu ülesütlemiseks või hinna vähendamiseks) puhul võtma arvesse olulisi asjaolusid nagu näiteks ebaausate kaubandustavade kasutamine.

66 — Vt Saksamaa valitsuse kirjalike märkuste punkt 51.

67 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 108.

68 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 86 ja 111.

69 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 120 ja 121.

VII. Ettepanek

128. Tuginedes eelnevale, teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Okresný súd Prešovi esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et ebaõiglasi tingimusi sisaldava tarbijalepingu edasikehtimise küsimuse puhul ei ole oluline, kas see oleks tarbijale soodsam. Nimetatud säte ei takista siiski liikmesriike näha nende siseriiklikes õiguskordades taolisel juhul õigusliku tagajärjena ette kogu lepingu kehtetus.

2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv), tuleb tõlgendada nii, et kui krediidi kulukuse aastamäär, mida ettevõtja lepingus mainib, on väiksem kui tegelik krediidi kulukuse aastamäär, siis vastab ettevõtja selline käitumine ebaausaks kaubandustavaks kvalifitseerimise tingimustele.

   Kõnealuse ebaausa kaubandustava tuvastamine ei mõjuta küll otseselt tingimuse ja kogu laenulepingu ebaõiglase iseloomu ja kehtivuse hindamist direktiivi 93/13 alusel. Seda võib siiski pidada lepingu sõlmimisega kaasnevaks asjaoluks, mida siseriiklik kohus peab direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 kohaselt hindamisel arvesse võtma.